

LATVIJAS
CILVĒKTIESĪBU
CENTRA

30

GADU DARBĪBAS
PĀRSKATS

LATVIJAS CILVĒKTIESĪBU CENTRA 30 GADU DARBĪBAS PĀRSKATS

© Anhelita Kamenska, Jekaterina Tumule, 2024

© Latvijas Cilvēktiesību centrs, 2024

ISBN 978-9934-9273-0-0

Latvijas Cilvēktiesību centra 30 gadu darbības pārskats ir izveidots projektā „Cilvēktiesības Latvijā — pagātne, tagadne, nākotne”, ko no Kultūras ministrijas piešķirtajiem Latvijas valsts budžeta līdzekļiem finansiāli atbalsta Sabiedrības integrācijas fonds. Par pārskata saturu atbild Latvijas Cilvēktiesību centrs.

Kultūras ministrija

Sabiedrības integrācijas
fonds

SATURS

1.

**DIBINĀŠANAS VĒSTURE, PIRMĀ
DESMITGADE:
1993.–2003. GADS**

2.

**NOZĪMĪGĀKĀS NORISES
NĀKAMAJĀS DESMITGADĒS:
2004.–2023. GADS**

3.

**NOZĪMĪGĀKO PUBLIKĀCIJU
SARAKSTS**

IEVADS

Latvijas Cilvēktiesību centrs ir viena no pirmajām cilvēktiesību organizācijām, kas izveidota Latvijā pēc valsts neatkarības atjaunošanas 1991. gadā. Centra darbs bija un joprojām ir saistīts ar daudzveidīgām pamattiesību jomām. 30 gadu pastāvēšanas laikā centrs ir veidojis izpratni par cilvēktiesībām kopumā, iedzīvinājis un pilnveidojis cilvēktiesību standartus konkrētās jomās un attiecībā uz konkrētām mērķgrupām. Īpaši jāizceļ centra darbs ar ieslodzījuma vietām un ieslodzīto tiesībām, cilvēku ar garīga rakstura traucējumiem tiesībām, pieeju patvērumam un bēgļu tiesībām, mazākumtautību un trešo valstu valstspiederīgo integrāciju, dažādības veicināšanu, diskriminācijas, naida noziegumu un naida runas novēršanu.

Jau kopš darbības pirmsākumiem centrā ir strādājuši starpdisciplināru jomu speciālisti, to vidū politologi, sociologi, juristi, mediju speciālisti. Vienlaikus centrs ir sadarbojies ar ekspertiem no citām biedrībām un speciālistiem no akadēmiskās vides. Tas ir nodrošinājis, ka centrs savā darbā dažādus cilvēktiesību jautājumus vienmēr ir centies aptvert vispusīgi — veicot pētījumus, veidojot analītiskus ziņojumus par dažādām tiesību jomām, īstenojot cilvēktiesību monitoringu Latvijā, nodrošinot juridisko palīdzību un analizējot normatīvo regulējumu cilvēktiesību jomās, piedaloties dažādu Saeimas, ministriju un pašvaldību darba grupu un konsultatīvo komiteju darbā, organizējot apmācību, izpratnes veidošanas un sabiedrības informēšanas pasākumus dažādām mērķgrupām. Lai sekmētu cilvēktiesību standartu attīstību Latvijā, Latvijas Cilvēktiesību centrs vienmēr ir sadarbojies ar citu valstu ekspertiem, iestādēm, nevalstiskajām organizācijām (NVO) un starptautiskajām organizācijām, jo sevišķi labās prakses un pieredzes pārņemšanā. Pašreizējie un bijušie centra darbinieki ir kļuvuši par atzītiem ekspertiem ANO, Eiropas Padomes (EP) un Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas (EDSO) struktūrās.

Pārskata mērķis ir sniegt vēsturisku ieskatu Latvijas Cilvēktiesību centra dibināšanā un tā nozīmīgākajās norisēs 30 gadu laikā, tādējādi iemūžinot vairāk nekā 50 cilvēku, kuri dažādos periodos strādājuši centrā, bijuši tā vadītāji, biedri un padomes locekļi, sadarbības partneru, kā arī vairāku desmitu brīvprātīgo ieguldījumu cilvēktiesību attīstībā Latvijā. Lai gan pārskatā nav iespējams pieminēt katra ar centru saistītā cilvēka vārdu, ikviens no viņiem ir piedalījies mūsdienu Latvijas cilvēktiesību vēstures veidošanā.

Latvijas Cilvēktiesību centra kolektīvs cer, ka pārskats būs noderīgs tiem, kuri interesējas par centra darbību, tiem, kuri pēta cilvēktiesību attīstību Latvijā, kā arī tiem, kuri meklē iedvesmu, lai sāktu vai turpinātu cilvēktiesību uzlabošanas iniciatīvas Latvijā.

DIBINĀŠANAS VĒSTURE, PIRMĀ DESMITGADE

1993.–2003. gads

1993. gads

Latvijas Cilvēktiesību un etnisko studiju centrs (LCESC) tika dibināts 1993. gada 8. oktobrī.

Centru dibināja Latvijas Universitātes (LU) pasniedzēja Žaneta Ozoliņa (vienlaikus arī centra pirmā direktore), ASV politikas zinātņu pasniedzējs, LU vieslektors Rons Kims (*Ron Kim*) un Anhelita Kamenska.

Lai gan LCESC ir dibināts 1993. gada 8. oktobrī, ideja par cilvēktiesību NVO izveidi radās jau agrāk, 1992. gadā. Togad mācības LU sāka pirmie politikas zinātņu studenti. Lai stiprinātu akadēmiskos kontaktus ar Latvijas augstskolām un palīdzētu izveidot dažādus jaunus mācību kursus, ar ASV Informācijas aģentūras atbalstu Latvijā ieradās amerikāņu pasniedzēji. Viens no tiem bija korejiešu izcelsmes amerikānis Rons Kims — pirmais LU pasniedzējs, kurš pirmajiem politikas zinātņu studentiem mācīja starptautiskās attiecības. Žaneta Ozoliņa bija viena no LU pasniedzējām, kuras kontaktējās ar ASV pasniedzējiem, savukārt Anhelita Kamenska bija brīvprātīgā NVO „Glābiet bērnus”, kā arī strādāja par angļu valodas pasniedzēju vairākās LU fakultātēs.

Viens no LCESC dibināšanas iemesliem bija fakts, ka trūka objektīva informācija par daudziem cilvēktiesību jautājumiem Latvijā, Latvijas sabiedrībā kopumā trūka informācijas un izpratnes par cilvēktiesību jautājumiem, to vidū arī par Latvijas starptautiskajām saistībām cilvēktiesību jomā. Centra uzdevumi bija studentu apmācība cilvēktiesību jomā, pētījumu veikšana, informācijas par cilvēktiesību un etniskiem jautājumiem apkopošana un izplatīšana, diskusiju veicināšana, ieteikumu sniegšana valsts iestādēm, kā arī starptautisku kontaktu izveide informācijas un pētniecības apmaiņai. Jau pašos pirmsākumos LCESC darbā iesaistīja augstskolu, galvenokārt politikas un sociālo zinātņu, studentus.

2. Organizācijas uzdevumi ir sekojoši:

- studentu apmācība cilvēktiesību un etnisko jautājumu jomā;
- veikt pētījumus cilvēktiesību un etnisko jautājumu jomā;
- apkopot un izplatīt informāciju par cilvēktiesību un etniskiem jautājumiem sabiedrībā Latvijā un ārpus tās;
- veicināt diskusijas par šiem jautājumiem, iesaistot tajās Latvijas sabiedrību
- izplatīt informāciju un ieteikumus cilvēktiesību un etnisko jautājumu jomā Latvijas valdības iestādēm;
- izveidot starptautiskos kontaktus informācijas un pētījumu apmaiņai cilvēktiesību un etnisko jautājumu jomā;
- vākt līdzekļus organizācijas programmu realizēšanai;

LCESC 1993. gada statūtos definētie uzdevumi

LCESC darbību sākumā finansēja Atvērtās sabiedrības institūta augstākās izglītības programma (Budapešta).

1994. gads

1994. gada aprīlī par LCESC direktoru kļuva ASV dzimušais latviešu politologs Nils Muiznieks. Viņš centru vadīja līdz 2002. gada decembrim.

LCESC sāka izplatīt **apkārtrakstus par cilvēktiesību jautājumiem latviešu un angļu valodā**, rakstus tajos publicēja gan LCESC darbinieki, gan politikas un sociālo zinātņu studenti. 3 gadu laikā tika publicēti 12 apkārtraksti.

Centrs sāka organizēt pasākumus, lai par cilvēktiesību jautājumiem izglītotu skolotājus, juristus un plašāku sabiedrību.

Tā kā 1995. gadā bija paredzēta Latvijas iestāšanās Eiropas Padomē (EP), tas nozīmēja, ka iestājoties Latvijai jāpievienojas Eiropas cilvēktiesību un pamatbrīvību konvencijai un tā jāratificē. LCESC sadarbībā ar LU organizēja **10 lekciju ciklu par konvenciju**, ciklu vadīja EP eksperts no Lielbritānijas Džeremijs Makbraids (*Jeremy McBride*).

Apkārtraksts	
Latvijas Cilvēktiesību un etnisko studiju centrs	
Speciālizdevums par starptautisko organizāciju lomu cilvēktiesību un integrācijas veicināšanā Latvijā	
Izdevums nr. 12/13	1998. g. aprīlis
<i>Arvuds Nils Muiznieks</i>	2
<i>Eiropas komisijas ziņojums un Latvija Nils Muiznieks</i>	3
<i>Eiropas Padome un demokrātijai Latvijā Nils Muiznieks</i>	7
<i>ANO Komisariāta beidzot ziņojums un Latvija Ieva Leimane</i>	10
<i>Starptautisko organizāciju lomu cietumu reformu veicināšanā Latvijā Anželika Kamorska</i>	15
<i>Starptautisko organizāciju sekmīgākie dzīvības interesētie veicinātāji Latvijā Ieva Zāle</i>	21
<i>Rocenzijs Huane-Margret Ruckebach, Diverģente Diplomacy through Fact-Finding: How international organisations review the conflicts over citizenship in Estonia and Latvia Nils Muiznieks</i>	26
<i>Cilvēktiesības Latvijā 1997 Nils Muiznieks, Anželika Kamorska, Ieva Leimane</i>	29
Par autoriem	36

1998. gada aprīļa apkārtraksts

levērojot ar valodas politiku saistīto jautājumu aktualitāti un visaptverošu, neatkarīgu pētījumu trūkumu, LCESC izdeva Anhelitas Kamenskas monogrāfiju **„Valsts valodas politika Latvijā: panākumi, problēmas, perspektīvas”** latviešu un angļu valodā. Izdevums angļu valodā tika izdots vairākkārt un kalpoja par vērtīgu fona informāciju, veidojot ANO Attīstības aģentūras (UNDP) koordinētu latviešu valodas apguves valsts programmu.

Lai vairotu Latvijas sabiedrības izpratni par holokaustu, LCESC organizēja speciālu filmas „Šindlera saraksts” seansu skolotājiem un plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem un apaļā galda diskusiju par minēto filmu, holokaustu un Latviju.

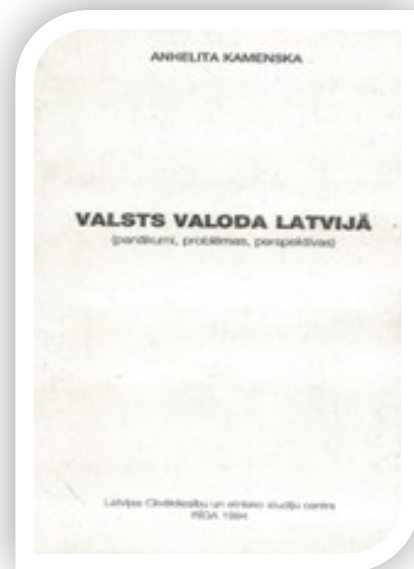
18. maijā sadarbībā ar ANO Bēgļu komisiju LCESC organizēja semināru par bēgļu jautājumiem valsts iestāžu pārstāvjiem un mācītbspēkiem.

Vasarā un rudenī leva Zaķe vadīja praktiskas cilvēktiesību izglītības nodarbības 15 skolās un vairākās jauniešu nometnēs.

1995. gads

LCESC jau darbības pirmsākumos sadarbojās ar ANO Attīstības programmu. No 1995. gada līdz 1997. gadam LCESC direktors Nils Muižnieks bija ANO Attīstības programmas Latvijas pārskata par tautas attīstību nacionālais koordinators, kura vadībā tapa trīs tautas attīstības pārskati latviešu un angļu valodā.

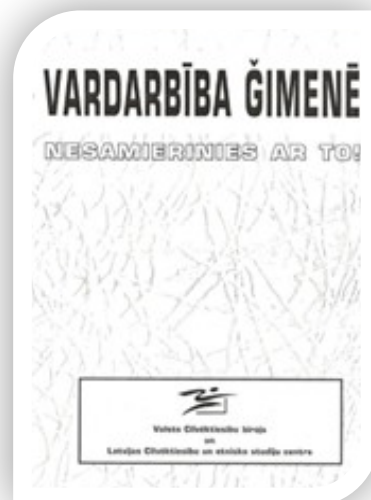
LCESC darbinieces leva Zaķe un leva Leimane 1995. gada aprīlī–jūnijā vadīja iknedēļas radioraidījumu jauniešiem par cilvēktiesībām (finansēja Sorosa fonds-Latvija, SFL); no 1995. gada oktobra līdz 1996. gada aprīlim leva Leimane un Sanita Vanaga vadīja radioraidījumu par līdzīgiem jautājumiem „Radio 2” (finansēja ASV Informācijas dienests).

Anhelitas Kamenskas monogrāfija
„Valsts valodas politika Latvijā:
panākumi, problēmas, perspektīvas”

1996. gads

Savā cilvēktiesību izglītības darbā LCESC ir centies iekļaut arī sieviešu tiesību jautājumus. 1995. gada beigās LCESC izdeva apkārtraksta speciālizlaidumu par sieviešu tiesību jautājumiem. 1996. gadā sadarbībā ar Valsts cilvēktiesību biroju LCESC izdeva **brošūru „Vardarbība ģimenē: nesamierinies ar to!”**, ko sastādīja Anhelita Kamenska, Ieva Zaķe un Valsts cilvēktiesību biroja prakticante Kristīne Dzelme. Tas ir Latvijā pēc neatkarības atgūšanas pirmais zināmais izdevums par vardarbību ģimenē. Nākamajos darbības gados LCESC ir izdevis vēl vairākas izglītojošas brošūras par šiem jautājumiem: „Seksuālā uzmācība — parādība bez vārda?” (1997) un „Sieviešu tiesību kustības vakar un šodien” (1997). 1997. un 1998. gadā sadarbībā ar ASV Miera korpusu LCESC vidusskolēniem organizēja eseju konkursu par dzimumu līdztiesības jautājumiem.

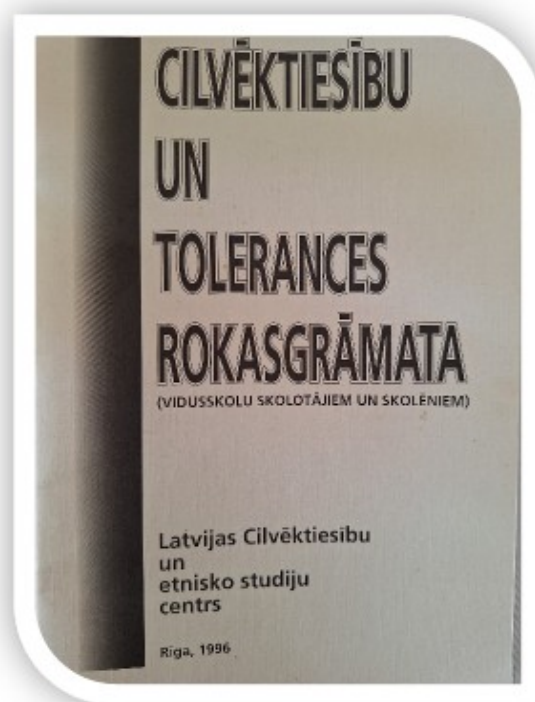
1996. gadā izdotā brošūra „Vardarbība ģimenē: nesamierinies ar to!”

Ievērojot mazākumtautību un sabiedrības integrācijas jautājumu aktualitāti Latvijā, LCESC sadarbībā ar dažādiem partneriem organizēja vairākus seminārus par etnopolitiku. LCESC sadarbībā ar Valsts cilvēktiesību biroju, Tieslietu ministrijas Nacionālo lietu nodaļu, LU Juridiskās fakultātes Cilvēktiesību institūtu, Raula Vallenberga institūtu (Zviedrija) un Starpetnisko attiecību fondu (Nīderlande) 1996. gada 16. maijā organizēja semināru „Mazākumtautību tiesības: mehānismi valdības–mazākumtautību dialoga veicināšanai”.

1997. gads

Sadarbībā ar Jiveskiles Universitāti (Somija) un citiem partneriem LCESC valsts un nevalstisko organizāciju pārstāvjiem organizēja virkni semināru **par bēgļu un patvēruma meklētāju tiesībām**.

Viens no galvenajiem LCESC darbības virzieniem kopš darbības pirmsākumiem ir **izglītība cilvēktiesību jomā**. LCESC ir izdevis vairākus izglītojošus materiālus, to vidū „Cilvēktiesību un tolerances rokasgrāmatu” (1996), EP „Cilvēktiesību albuma” latviešu izdevumu (1996)

1996. gadā izdots izglītojošs materiāls skolotājiem un skolēniem „Cilvēktiesību un tolerances rokasgrāmata”

un video „Iestājoties par cilvēktiesībām!” (1997). LCESC ir organizējis virkni cilvēktiesību semināru skolotājiem, piemēram, „Cilvēktiesību izglītība Latvijā” 1997. gada aprīlī, „Cilvēktiesību izglītība, civilizācijas un sociālā integrācija” 1997. gada oktobrī, „Cilvēktiesības Rūjienā un pasaulē” 1997. gada novembrī.

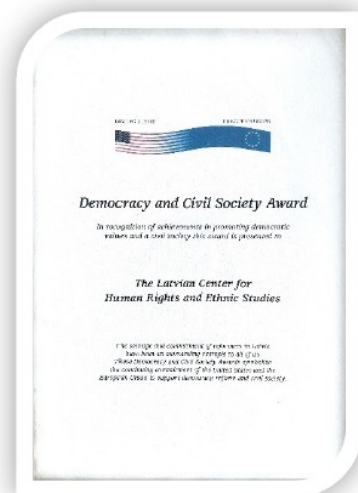

Latvijas Cilvēktiesību un etnisko studiju centra darbinieki 1997. gadā. Attēla vidū centra direktors Nils Muižnieks, Anhelita Kamenska, leva Zaķe, leva Leimane, Sanita Vanaga. Fotografijas autors: Boriss Kolesnikovs, A.F.I.

1998. gads

Aprīlī LCESC sociālajiem darbiniekiem organizēja mācību semināru par cilvēku ar gaŗiga rakstura traucējumiem tiesībām.

Maijā LCESC ieguva nozīmīgu starptautisku atzinību — **Eiropas Savienības un ASV Demokrātijas un pilsoniskās sabiedrības balvu**¹ par paveikto pilsoniskas sabiedrības veidošanā Latvijā un demokrātisku vērtību un sabiedrības saliedēšanas veicināšanā. Balvu — 20 000 ASV dolāru — izveidoja Eiropas Savienības (ES) valstis un ASV par godu Māršala plāna 50. gadadienai un Romas līguma 40. gadadienai. Balvu LCESC direktoram Nilam Muižniekam Londonā ES valstu un ASV vadītāju tikšanās laikā pasniedza

Eiropas Savienības un ASV Demokrātijas un pilsoniskās sabiedrības balva

¹ U. S. And EU Announce Awards For Cementing Democracy. Pieejams: <https://www.rferl.org/a/1088666.html>.

ASV prezidents Bils Klintons, Lielbritānijas premjerministrs Tonijs Blērs un Eiropas Komisijas prezidents Žaks Santērs.

Laikā no 1994. gada līdz 1998. gadam LCESC saņēma pamatfinansējumu arī no Atvērtās sabiedrības institūta (Nūjorka), *National Endowment for Democracy* un 1998. gadā — no ASV-Baltijas fonda. Atsevišķus centra projektus finansiāli atbalstījuši EP, ES PHARE programma, Nīderlandes vēstniecība, ANO Attīstības programma un Somijas vēstniecība.

LCESC **pirmo reizi sagatavoja pārskatu par cilvēktiesību situāciju Latvijā** Starptautiskajai Helsinku Cilvēktiesību federācijai, tas tika publicēts (angļu valodā) tās gadagrāmatā par 1997. gadu.

Saistībā ar plānoto referendumu par Pilsonības likuma grozījumiem LCESC aktīvi piedalījās informatīvajā kampaņā par atbalstu pilsonības piešķiršanai nepilsoņu bērniem.

1998. gada referendums par Pilsonības likuma grozījumiem: Latvijas pilsonību nepilsoņu bērniem

Pilsonības likuma izmaiņās bija paredzēts pēc vecāku pieprasījuma piešķirt pilsonību reģistrācijas kārtībā apmēram 18 400 bērniem bezvalstniekiem, kuri Latvijā dzimuši pēc 1991. gada 21. augusta. 1998. gada 22. jūnijā, ievērojot EDSO Augstā komisāra nacionālo minoritāšu jautājumos Maksa van der Stūla rekomendācijas, Saeima nobalsoja par izmaiņām 1994. gada Pilsonības likumā. Izmaiņas likumā nestājās spēkā uzreiz, jo grupa labējo deputātu saskaņā ar Satversmes 72. pantu ierosināja apturēt Pilsonības likuma grozījumu publicēšanu un reizē ar to — atlikt izmaiņu stāšanos spēkā, lai savāktu parakstus referendumā rīkošanai par šo jautājumu. Parakstu vākšanas kampaņa notika no 20. jūlija līdz 18. augustam, un tās laikā tika savākts referendumā rīkošanai nepieciešamais parakstu skaits. 3. oktobra referendumā 52,54 % vēlētāju nobalsoja par Pilsonības likuma liberalizāciju, tādējādi apstiprinot jūnijā notikušo balsojumu Saeimā un atrisinot nopietnu cilvēktiesību problēmu.

Mēs esam atbildīgi par visiem Latvijas bērniem
Mēs esam atbildīgi par to, lai visi Latvijas bērni būtu veseli, izglītoti un Latvijas patrioti. Neseni tika pieņemti grozījumi Pilsonības likumā, kuru mērķis ir dot visiem bērniem vienādas iespējas. Šie grozījumi dos iespēju iegūt pilsonību bērniem bezvalstniekiem, kuri dzimuši Latvijā kopš neatkarības atjaunošanas.

Kas ir šie bērni-bezvalstnieki?
Šādu bērnu nav daudz - to kopskaits nesasniedz pat 20 000. Tā ir tikai maza daļa no visiem pēc neatkarības dzimušajiem bērniem. Vecākajam no viņiem ir 7 gadi. Daļa šo bērnu jau apmeklē skolu un apgūst latviešu valodu, citi drīz uzsāks mācības skolā. Ja turpināsim reformas izglītības sistēmā, mērķtiecīgi veicināsim latviešu valodas apguvi un dosim visiem bērniem vienādas iespējas, viņi izaugs par Latvijas patriotiem.

Ar ko Tevi mēģina iebaidīt?
Daži politiskie spēki cenšas Tevi iestāstīt, ka iegūstot pilsonību šie bērni apdraudēs Latviju, ka mēs esam par vāju, lai dotu visiem Latvijas bērniem vienādas iespējas. Vai Tu tam tic?

Politiska akcija pret bērniem.
Šie politiskie spēki Latvijā rīko priekšvēlēšanu akciju, kas ir vērstā pret šiem bērniem. Viņi ir apturejuši likumu un aģitē parakstīties un balsot referendumā pret neseniem Pilsonības likuma grozījumiem. Paraksties par referendumu, Tu piedalīsies priekšvēlēšanu akcijā pret bērniem, Tu liegsi iespēju šiem bērniem kļūt par Latvijas patriotiem.

Politiska akcija pret Latviju.
Šie politiskie spēki ir gatavi upurēt Latvijas drošības intereses, lai īstenotu savu priekšvēlēšanu akciju. Visa demokrātiskā pasaule apsveic šos Pilsonības likuma grozījumus. Pret tiem iebilst tikai Krievija. Lūk, ko saka Latvijas draugi par likuma grozījumiem. ASV prezidents Bils Klintons: "Man ir īpašs priekšuzziņāt, ka Latvijas parlaments ir pieņēmis svarīgas un tālredzīgas izmaiņas jūsu valsts pilsonības likumā". Eiropas Savienība (ES) apsveic Latvijas parlamenta drosmīgo un tālredzīgo lēmumu... ES cer, ka likums stāsies spēkā bez kavēšanas... Paraksties, Tu atbalsti Latvijas palikšanu vienatnē pret Krieviju. Tu atbalsti ekonomisko lejupslīdi, nabadzībai nolemtu Latviju sašķeltu sabiedrību.

Padomā, pirms Tu paraksties vai balsos!

LCESC izdotā informācijas lapa par Latvijas pilsonības piešķiršanu nepilsoņu bērniem

LCESC kopā ar cilvēktiesību organizācijām Igaunijā un Krievijā iesaistījās apjomīgā PHARE Demokrātijas programmas projektā. Tā mērķis bija veicināt mazākumtautību integrācijas procesu. Projektā sarīkotas vairākas starptautiskas konferences, kurās piedalījās ne vien cilvēktiesību un nacionālo attiecību eksperti, bet arī skolotāji, pašvaldību darbinieki.

1999. gads

LCESC kļuva par pilntiesīgu Starptautiskās Helsinku Cilvēktiesību federācijas locekli, tas ir cilvēktiesību organizāciju tīkls, kura filiāles darbojas daudzās EDSO dalībvalstīs.

1998. gada 1. jūnijā Latvijā stājās spēkā EP konvencija par spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanu. 1999. gada janvārī LCESC sadarbībā ar EP Komitejas spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai sekretariātu organizēja izglītojošu semināru par EP komitejas mandātu. **Tas bija pirmais gadījums komitejas vēsturē, kad izglītojošu semināru dalībvalstī organizēja NVO, jo ministrijas, kuru pārraudzībā Latvijā atrodas slēgtās iestādes, nebija gatavas uzņemties iniciatīvu to darīt.**

Komitejas pirmā vizīte Latvijā norisinājās no 1999. gada 24. janvāra līdz 3. februārim.

LCESC izdeva [pārskatu par cilvēktiesību par situāciju 1998. gadā](#)². LCESC gada pārskati nepretendēja uz visaptverošu Latvijas cilvēktiesību ainu atspoguļojumu, pārskatos centrs pievērsās galvenokārt pilsoniskajām un politiskajām tiesībām, kā arī pieskārās sociālajām, ekonomiskajām un kultūras tiesībām sadaļās par sievietēm, cilvēku ar garīga rakstura traucējumiem, bērnu un pacientu tiesību jomā. Pārskati tika izdoti 1000 eksemplāros trīs valodās: latviešu, angļu un krievu.

Ar 1. martu LCESC sāka sniegt iedzīvotājiem **bezmaksas juridiskās konsultācijas par cilvēktiesību jautājumiem**, īpašu uzmanību pievēršot policijas darbinieku pārkāpumiem, ārpusreglamenta attiecībām armijā, tam, kāda ir izturēšanās pret cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem un ieslodzītajiem, tādējādi paplašinot centra darbību.

LCESC piedalījās apjomīgā LU Cilvēktiesību institūta organizētā projektā — akadēmiskas cilvēktiesību mācību grāmatas „Cilvēktiesības pasaulē un Latvijā” rakstīšanā. LCESC darbinieki Ieva Leimane, Nils Muižnieks, Sandra Garsvāne un Anhelita Kamenska uzrakstīja vairākas grāmatas nodaļas.

² Nils Muižnieks, Anhelita Kamenska, Ieva Leimane, Sandra Garsvāne (1999). Cilvēktiesības Latvijā 1998. gadā. Latvijas Cilvēktiesību un etnisko studiju centrs. Pieejams: https://cilvektiesibas.org.lv/media/attachments/30/01/2012/Parskats98_lat.pdf.

2000. gads

Kopā ar ASV organizāciju „Mental Disabilities Rights International” LCESC organizēja semināru „Garīgi slimu personu un personu ar garīgās attīstības traucējumiem interešu un tiesību aizstāvības mehānismi”.

LCESC izdeva bukletu „Kur griezties pēc palīdzības” latviešu un krievu valodā, informējot par organizācijām, kas sniedz juridiskas konsultācijas un informāciju par cilvēktiesībām.

Lai papildinātu un stiprinātu savas zināšanas cilvēktiesību jautājumos, LCESC darbinieki piedalījās vairākās mācību vizītēs un vasaras skolu darbā. 9.–14. maijā Sandra Garsvāne piedalījās mācību vizītē par bērna tiesībām Dānijā, kā arī 9.–16. septembrī apmeklēja Helsinku Cilvēktiesību fonda organizēto starptautisko Cilvēktiesību vasaras skolu Polijā, Varšavā. 16.–21. maijā Nils Muižnieks Lielbritānijas Ārlietu ministrijas organizētajā vizītē Lielbritānijā piedalījās „Ditchley Foundation” organizētajā konferencē par multikulturālām sabiedrībām. 10.–21. jūlijā Ieva Leimane apmeklēja Centrāleiropas vasaras kursu „Veselības aprūpes likumdošana no salīdzinošās un Eiropas perspektīvas” Budapeštā.

Nils Muižnieks kā lektors un eksperts piedalījās virknē Eiropas reģiona pasākumu pret rasismu un nolasīja lekcijas par cīņu pret rasismu un ksenofobiju, ekstrēmisma izvēršanos Centrālajā un Austrumu Eiropā. Eiropas reģiona pasākumi bija gatavošanās 2001. gada pasaules konferencei pret rasismu.

20. decembrī **Anhelitu Kamensku uz četriem gadiem ievēlēja par pirmo Latvijas neatkarīgo ekspertu EP Komitejā spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai.**

2001. gads

SFL programmas personu ar garīgās attīstības traucējumiem un garīgu slimu cilvēku aizstāvībai vadību deleģēja LCESC direktora vietniecei Ievai Leimanei, bet cilvēktiesību un etniskās saskaņas programmas vadību — Nilam Muižniekam.

LCESC direktors Nils Muižnieks kā viens no četriem ekspertiem piedalījās ANO Attīstības programmas, EDSO organizētajā misijā par Valsts cilvēktiesību biroja un ombuda funkcijām Latvijā. Ekspertu misijas sastāvā bija arī Kanādas Cilvēktiesību komitejas ģenerālsekretārs Džons Hakers (*John Hucker*), Somijas parlamentārais ombuds Lauri Lehtimaja; Latvijas valdību pārstāvēja Jānis Mažeiks, Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas Humanitāro jautājumu nodaļas vadītājs.

LCESC pārņēma EDSO misijas Latvijā dienas preses kopsavilkumu par integrācijas un minoritāšu jautājumiem (angļu valodā). Tas tika izdots līdz 2016. gadam un joprojām ir [pieejams centra mājaslapā](#)³.

31. augustā – 8. septembrī Nils Muižnieks kā ANO eksperts piedalījās pasaules konferencē pret rasismu Durbanā Dienvidāfrikā un sniedza pārskatu par minoritāšu tiesībām Eiropā minoritāšu tiesību konferencē, ko organizēja ANO Augstais cilvēktiesību komisārs.

LCESC paplašināja štatus, pieņemot darbā biroja vadītāju Sanitu Šūmani, SFL finansētos politikas analīzes stipendiātus Arti Pabriku un Ilzi Brands-Kehri. Septembrī LCESC juriste Sandra Garsvāne sāka studijas cilvēktiesību maģistrantūras programmā Itālijā un par juristi LCESC sāka strādāt Ilvija Baķe.

2002. gads

Saistībā ar EDSO misijas Latvijā slēgšanu 2021. gada nogalē martā LCESC rīkoja starptautisku augsta līmeņa konferenci „[EDSO un Latvija: pagātne, tagadne un nākotne](#)”, ko vadīja Ilze Brands-Kehris. Nils Muižnieks uzstājās ar referātu „EDSO un Latvija: spiediens, auklēšanās vai partnerība?”.

Jūnijā LCESC organizēja starptautisku semināru „Novērojot un apkarojot ekstrēmismu Centrālajā un Austrumeiropā”, kurā piedalījās pārstāvji no visām ES kandidātvalstīm.

31. oktobrī Nils Muižnieks saņēma Sabiedrības integrācijas fonda [Sabiedrības vienotības balvu](#)⁴.

LCESC darbinieki piedalījās vairākās mācību vizītēs unursos par cilvēktiesībām. No 2002. gada 25. februāra līdz 8. martam Ilvija Baķe (Pūce) apmeklēja Abo Akadēmiskās universitātes Cilvēktiesību institūta rīkotos kursus par starptautisko cilvēktiesību aizsardzību un no 25. līdz 29. novembrim — diskriminācijas novēršanas un minoritāšu tiesību kursus Turku (Somija). Lai iepazītu garīgi slimo interešu aizstāvības jomu un alternatīvās aprūpes modeļus, Ieva Leimane no 9. septembra līdz 4. oktobrim bija Atvērtās sabiedrības institūta atbalstītā mācību vizītē Ņujorkā un Vašingtonā (ASV).

Novembrī Nils Muižnieks aizgāja no LCESC direktora amata un kļuva par īpašu uzdevumu ministru sabiedrības integrācijas lietās.

Decembrī par **LCESC direktori ievēlēja Ilze Brands-Kehris**, politoloģe, kura dzimusi latviešu bēgļu ģimenē Zviedrijā. Ilze Brands-Kehris vadīja centru līdz 2011. gadam.

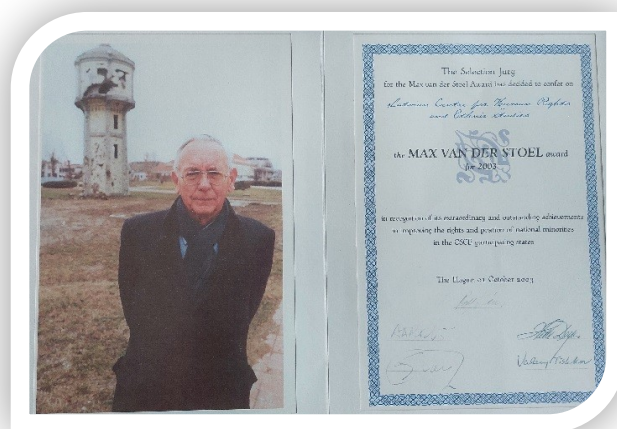
³ cilvektiesibas.org.lv/en/monitoring/

⁴ Mācīties zināt, mācīties būt, mācīties kopā dzīvot. Pieejams: <https://www.vestnesis.lv/ta/id/67999>.

LCESC komandai pievienojās pētniece Svetlana Djačkova un mediju analītiķe Dace Lukumiete.

2003. gads

2003. gada oktobrī LCESC tika piešķirta **Maksa van der Stūla balva**⁵. To piešķir starptautiska žūrija, kuru vadīja EDSO Augstais komisārs nacionālo minoritāšu jautājumos Rolfs Ekeuss. Centram balva tika piešķirta par „izciliem sasniegumiem mazākumtautību tiesību un situācijas uzlabošanā EDSO dalībvalstīs”⁶. Visā EDSO reģionā centrs bija pirmā NVO, kas saņēma šo balvu.

Maksa van der Stūla balva LCESC

LCESC izdeva valstī pirmo apjomīgo pētījumu „Čigānu⁷ stāvoklis Latvijā”. Pētījums aptvēra: 1) iedzīvotāju attieksmi un diskrimināciju; 2) kopienas vēsturi un demogrāfiju, 3) izglītību, 4) nodarbinātību, 5) dzīves apstākļus, 6) attiecības ar likumu, 7) līdzdalību politiskās un sabiedriskās norisēs. Pētījuma mērķis bija iegūt iespējami objektīvu un visaptverošu informāciju par romu reālo situāciju, noskaidrot romu viedokļus un Latvijas iedzīvotāju attieksmi pret romiem, pirmoreiz izvērtēt, vai Latvijā diskriminācija pret romiem ir nozīmīga problēma. Pētījumu veica LCESC pētnieces Dace Lukumiete, Signe Martišūne un projekta asistente Maija Mauriņa. Pētījums ir kalpojis par pamatu līdzīgu valsts finansētu pētījumu veikšanai turpmākajos gados.

Pētījums „Čigānu stāvoklis Latvijā”

⁵ Maksa van der Stūla (*Max van der Stoel*) balvu 50 000 euro apmērā, lai godinātu ievērojamā nīderlandiešu valstsvīra un pirmā EDSO komisāra nacionālo minoritāšu jautājumos piemiņu, 2001. gadā izveidoja Nīderlandes Ārlietu ministrija. To piešķir reizi divos gados indivīdam vai institūcijai kā atzinību par tās ārkārtējiem un izciliem panākumiem nacionālo minoritāšu stāvokļa uzlabošanā EDSO dalībvalstīs.

⁶ *Latvian human rights centre receives Van der Stoel prize 2003*. Pieejams: <https://www.osce.org/hcnm/55651>.

⁷ Pašlaik tautību apzīmē ar vārdu “romi”

LCESC kļuva par **Eiropas Rasisma un ksenofobijas informācijas tīkla (RAXEN)⁸ nacionālo kontaktpunktu un tā uzdevumā sagatavoja daudzus ziņojumus** tādās jomās kā nodarbinātība, izglītība, rasistiska vardarbība, mājoklis un likumdošana, piemēram, ziņojumus [Roma in Public Education⁹](#) (2004), [Housing Conditions of Roma and Travellers¹⁰](#) (2009), ikgadējos ziņojumus par datu vākšanu u. c.

LCESC uzsāka **regulāru slēgto iestāžu monitoringu** Eiropas Komisijas finansētā trīs gadu projektā „[Cilvēktiesību monitorings: spīdzināšanas un necilvēcīgas apiešanās novēršana slēgtajās iestādēs — cietumos, policijas izolatoros un psihoneiroloģiskajās iestādēs — Baltijas valstīs](#)”.

2003. gada 24.–28. novembrī Ilze Brands-Kehris, Ilvija Pūce un Marina Krupņikova piedalījās mācību vizītē Nīderlandē MATRA projekta „Stiprinot LCESC kapacitāti pretdiskriminācijas jomā” ietvaros. Vizīti organizēja Nīderlandes Helsinku komiteja. Vizītē piedalījās arī Īpašu uzdevumu ministra sabiedrības integrācijas lietās sekretariāta, Latvijas Dzimumu līdztiesības apvienības un Latvijas Jaunatnes padomes pārstāvji.

⁸ RAXEN ir ES 1997. gadā izveidotā Eiropas Rasisma un ksenofobijas uzraudzības centra (EUMC) pamatdarbības stūrakmens un atrodas Vīnē. EUMC galvenais mērķis ir sniegt Eiropas kopienai un tās dalībvalstīm objektīvus, uzticamus un salīdzināmus datus par rasismu un ksenofobiju Eiropā, lai palīdzētu tām izstrādāt pasākumus un formulētu darbības virzienus. RAXEN mērķis ir vākt datus un informāciju par rasismu un ksenofobiju un antisemitismu nacionālā līmenī. Nacionālos kontaktpunktus EUMC izvēlas konkursā. Uz nacionālo ziņojumu bāzes EUMC sagatavo salīdzinošus Eiropas pētījumus piecās prioritārajās jomās: nodarbinātība, izglītība, rasistiska vardarbība, mājokļi un likumdošana.

⁹ Roma in Public Education (2004). Pieejams: <https://cilvektiesibas.org.lv/lv/projects/raxen2/>.

¹⁰ Housing Conditions of Roma and Travellers. Pieejams: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/586-raxen-roma_housing-latvia_en.pdf.

NOZĪMĪGĀKĀS NORISES NĀKAMAJĀS DESMITGADĒS

2004. -2023. gads

2004. gads

Latvija kļuva par ES un NATO dalībvalsti.

Iestājoties ES, Latvijai bija jāpārņem virkne direktīvu, to vidū arī pretdiskriminācijas jomā. LCESC sāka īstenot pirmo trīs gadu projektu diskriminācijas novēršanai ar Nīderlandes Ārlietu ministrijas finansiālu atbalstu (MATRA programma). Viena no projekta norisēm bija starptautiskā konference „Diskriminācijas novēršana Eiropā un Latvijā”, kurā piedalījās pretdiskriminācijas eksperti no Nīderlandes un Lielbritānijas. Turpmākajos gados centrs īstenoja vairākus projektus, izdeva pētījumus un ziņojumus, dažādām mērķgrupām organizēja konferences, seminārus un apmācību par pretdiskriminācijas jautājumiem.

LCESC **izveidoja organizācijas mājaslapu** www.humanrights.org.lv (arī www.cilvektiesibas.org.lv)

No 2004. gada 12. līdz 15. februārim LCESC un sabiedriskās politikas centrs „Providus” rīkoja anonīmu **telefonakciju „Nebaidies un informē par policijas vardarbību!”**. Tās mērķis bija iedrošināt iedzīvotājus ziņot par policijas vardarbību. No gandrīz 300 saņemtajiem zvaniem par policijas darbinieku pārkāpumiem 130 bija tieši par policijas darbinieku vardarbību, arī nopratināšanas laikā policijā. Ievērojams skaits zvanītāju bija vīrieši, kuri paši cietuši no policijas vardarbības. Zvanītāju vidū bija arī liecinieki, cietušo radnieki, draugi, advokāti. Lielākā daļa cietušo ir 20 līdz 40 gadus veci, 45 % sūdzību bija par policijas nodaļām Rīgā, 51 % — par policijas nodaļām citās pilsētās un lauku rajonos, 4 % gadījumu konkrēta vieta netika minēta. Par policijas vardarbību sūdzējusies ceturtdaļa personu, tomēr reālu iznākumu — disciplinārsodu vai krimināllietas ierosināšanu — minēja tikai retais.

2004. gada februārī Ieva Leimane-Veldmeijere kopā ar starptautiskajiem partneriem veica monitoringu Krievijas Federācijas Kaļiņingradas apgabala psihiatriskajās slimnīcās un pansionātos.

2005. gads

LCESC veica pārreģistrāciju un nomainīja nosaukumu uz Latvijas Cilvēktiesību centru (LCC).

LCC pirmo reizi uzvarēja diskriminācijas lietā, kurā cietušo personu pārstāvēja LCC juriste Ilvija Baķe (Pūce). [Lieta skāra diskrimināciju](#) uz dzimuma pamata nodarbinātības jomā, kad Straupes pagasta padome atteica kādai sievietei kurinātāja darbu. Tiesa atzina diskrimināciju uz dzimuma un mantiskā stāvokļa pamata un piešķīra sievietei kompensāciju par morālo kaitējumu 1000 latu apmērā.¹¹

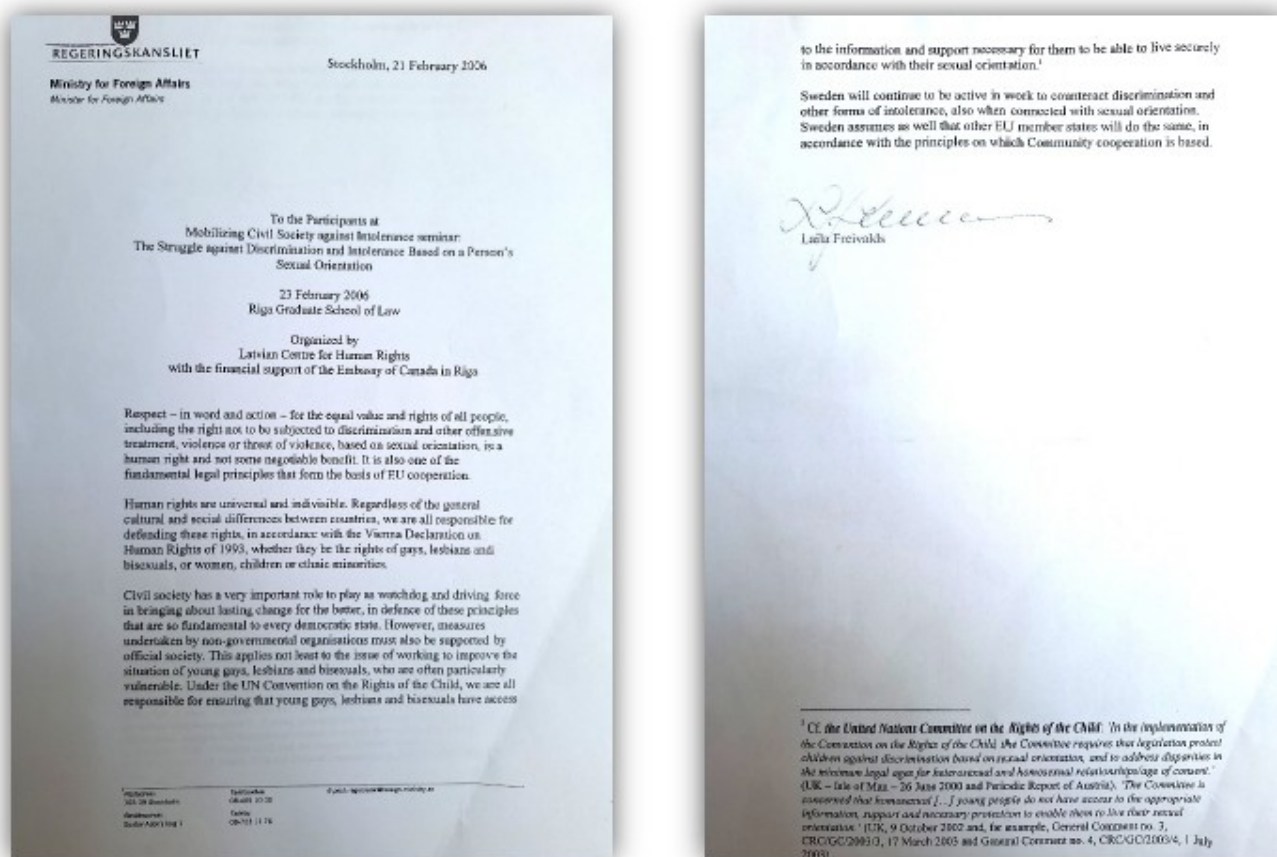
LCC **sāka darbu ar naida noziegumu un naida runas novēršanas jautājumiem**. Lai mobilizētu pilsonisko sabiedrību cīņai pret neiecietības izpausmēm, LCC MATRAS projektā organizēja četru semināru sēriju „Pilsoniskā sabiedrība pret neiecietību”. Semināros padziļināti tika aplūkoti jautājumi, kas skar kādu no vairākām mazaizsargātām iedzīvotāju grupām: seksuālās minoritātes, personas, kas ir ar atšķirīgu ādas krāsu, mazākumtautības, reliģiskās minoritātes un tādas grupas kā migranti, patvēruma meklētāji un jaunpieņacēji. Lai dalītos ar citu ES valstu labo praksi, semināros piedalījās citu dalībvalstu eksperti. Tika organizēts seminārs [„Miermīlīgi protesti, naidis un sabiedrības kohēzija: politika, policijas loma un likumdošana. Rīgas un Amsterdamas pieredze”](#), kura mērķis bija iepazīstināt ar divu pilsētu — Rīgas un Amsterdamas — atšķirīgo pieredzi jautājumos, kas saistīti ar naida motivētu noziegumu novēršanu.

LCC direktore Ilze Brands-Kehris, NVO „Mozaīka” pārstāve Linda Freimane, Zviedrijas ombuds pret diskrimināciju uz seksuālās orientācijas pamata Hanss Itejerjs (*Hans Ytterberg*) seminārā „Diskriminācija un neiecietība uz seksuālās orientācijas pamata”

¹¹ Cēsu rajona tiesas 2005. gada 5. jūlija spriedums lietā Nr. C1101945, pieejams: <https://cilvektiesibas.org.lv/lv/database/as-pret-straupes-pagasta-padomi/>.

Zviedrijas ārlietu ministre Laila Freivalds nosūtīja atbalsta vēstuli saistībā ar LCESC rīkoto semināru „Diskriminācija un neiecietība uz seksuālās orientācijas pamata”.

Zviedrijas ārlietu ministres Lailas Freivalds atbalsta vēstule

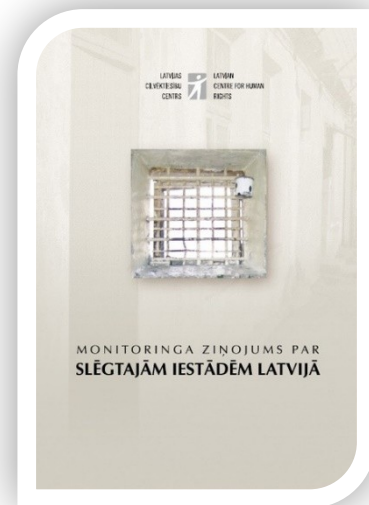
Organizējot izglītojošus un izpratni veicinošus pasākumus par diskriminācijas jautājumiem, LCC lielu uzmanību ir pievērsis arī reģioniem. 2004. un 2005. gadā LCC organizēja NVO vairākus seminārus par diskriminācijas novēršanu Liepājā, Ventspilī, Jelgavā, Daugavpilī, Valmierā, Ventspilī un Alūksnē. Semināros tika aplūkota diskriminācijas novēršanas prakses attīstība, tiesiskais regulējums ES un Latvijā, Latvijas tiesu prakse un NVO loma diskriminācijas novēršanā.

Anhelita Kamenska saņēma Sabiedrības integrācijas fonda atzinības rakstu par etniskās integrācijas veicināšanu.

LCC komandai pievienojās politikas analītiķe Sigita Zankovska-Odiņa un mediju analītiķe Jekaterina Kirjuhina (Tumule).

2006. gads

LCC izdeva vairākas nozīmīgas publikācijas. Tika publicēts apjomīgs ziņojums par cilvēktiesību monitoringu slēgtajās iestādēs. Ziņojumā ir apkopota informācija par 102 vizītēm, kas no 2003. gada aprīļa līdz 2006. gada jūnijam veiktas psihoneiroloģiskajās slimnīcās, sociālās aprūpes centros personām ar garīga rakstura traucējumiem, policijas īslaicīgās aizturēšanas vietās, cietumos un vietās, kur tiek turēti nelegālie imigranti un izmitināti patvēruma meklētāji. Tika apmeklētas kopskaitā 65 slēgtās iestādes. 2012. gadā Eiropas Cilvēktiesību tiesa (ECT) lietā „Savičs pret Latviju”¹² citēja LCC monitoringa ziņojumu, kurā bija plaši aprakstīti uz mūžu notiesāto turēšanas apstākļi Daugavpils cietumā. Monitoringu psihoneiroloģiskajās slimnīcās un sociālās aprūpes centros veica LCC darbinieces Ieva Leimane un Eva Ikauniece, kā arī atsevišķi piesaistīti eksperti. Valsts un pašvaldības policijas īslaicīgās aizturēšanas vietu, imigrantu uzturēšanās nometnes un ieslodzījuma vietu monitoringu veica Ilvija Pūce, Laila Grāvere un Anhelita Kamenska.

Psihiatrijas iestāžu monitorings notika ne tikai Latvijā, bet arī Lietuvā, Igaunijā un Krievijas Federācijas Kaļiņingradas apgabalā, tika veiktas kopskaitā 158 vizītes, sagatavoti 23 monitoringa veicēji. Projektā tika organizēti 24 semināri (16 Latvijā, 4 Lietuvā, 2 Igaunijā, 2 Kaļiņingradas apgabalā) cietumu un policijas izolatoru darbiniekiem, psihiatrisko slimnīcu un pansionātu personālam, juristiem, nevalstisko organizāciju un plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem; sagatavoti astoņi politikas analīzes dokumenti un izdotas 12 publikācijas.

LCC veica pirmo EP Komitejas spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai standartu tulkojumu latviešu valodā.

Tika izdota grāmata „Nacionālo minoritāšu konvencija — Eiropas pieredze Latvijai. Eiropas Padomes Vispārējā konvencija par nacionālo minoritāšu aizsardzību — Konsultatīvās komitejas viedokļi par atsevišķu Konvencijas pantu īstenošanu dalībvalstīs”, kas tapa LCC un LU Juridiskās fakultātes Cilvēktiesību institūta sadarbības rezultātā, ar EP Informācijas biroja un Frīdriha Eberta fonda finansiālu atbalstu. Grāmatas autori ir Ilze Brands-Kehris, Sigita Zankovska-Odiņa un Artūrs Kučs. **Grāmatā pirmo reizi latviešu valodā apkopota Eiropas valstu pieredze, kas**

¹² ECT 2012. gada 27. novembra spriedums lietā „Savičs pret Latviju”. Pieejams: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-114766%22%5D%7D>.

iegūta, īstenojot Eiropas Padomes Vispārējo konvenciju par nacionālo minoritāšu aizsardzību.

Ilze Brands-Kehris ievēlēta par EP Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību Konsultatīvās komitejas pirmo viceprezidenti.

LCC kļuva par Starptautiskā tīkla pret kibernaidu (INACH) dalīborganizāciju.

23. maijā LCC darbinieki tikās ar Nīderlandes karalieni Beatriksi un piedalījās diskusijā par aktuāliem cilvēktiesību, to vidū ar integrāciju un mazākumtautībām saistītiem, jautājumiem.

Augustā **notika Latvijā pirmā konference par naida noziegumiem un policijas lomu un pieredzi to novēršanā Rīgā un citās Eiropas pilsētās**. Seminārā piedalījās Valsts policijas, Rīgas pašvaldības policijas pārstāvji, prokuratūras, kā arī atsevišķu ministriju un NVO pārstāvji. Īpaša konferences sesija bija veltīta policijas praktiskajam darbam gan ar atsevišķiem vardarbības gadījumiem, gan ar organizētām naida izpausmēm publiskos pasākumos. Konferencē piedalījās eksperti no Lielbritānijas (arī Ziemeļīrijas) un Zviedrijas.

Dr. Robins Ouklijs (*Robin Oakley*), neatkarīgs konsultants un asociētais pētnieks no Lielbritānijas Etnisko minoritāšu studiju centrā

LCC direktore Ilze Brands-Kehris, biedrības „AfroLat” pārstāvji Džordžs Sfils un Pīters Mensa konferencē „Naida noziegumi un policijas loma un pieredze to novēršanā”

Lai veicinātu ziņošanu par diskrimināciju LCC juristes Ilvija Pūce un Laila Grāvere sniedza bezmaksas juridiskās konsultācijas iedzīvotājiem Valmierā un Rēzeknē.

2007. gads

Turpinot darbu diskriminācijas novēršanas jomā, LCC izdeva pirmo pārskatu „[Diskriminācijas novēršana Latvijā](#)”. Tajā aplūkoti tiesību akti, institūciju darbība un tiesu prakse diskriminācijas novēršanā līdz 2007. gadam.

LCC organizēja NVO trīs seminārus „Diskriminācijas novēršana Eiropā un Latvijā: teorija un prakse” Liepājā, Jelgavā un Daugavpilī. To mērķis bija nevalstisko organizāciju un arodbiedrību kapacitātes stiprināšana diskriminācijas novēršanas jomā. Semināri tika organizēti sadarbībā ar Īpašu uzdevumu ministra sabiedrības integrācijas lietās sekretariātu un Liepājas NVO centru. Seminārus apmeklēja 85 dalībnieki, to vidū personu ar invaliditāti, sieviešu, nacionālo minoritāšu, pensionāru, sociālā atbalsta organizāciju un citu NVO, kā arī arodbiedrību pārstāvji. Pretdiskriminācijas semināri NVO un arodbiedrībām turpinājās arī 2008. gadā.

LCC komandai pievienojās grāmatvedis Raimonds Skuja. Pirms tam vairākus gadus par LCC grāmatvedi strādāja Renāte Līne.

Ilze Brands-Kehris tika ievēlēta ES Pamattiesību aģentūras valdē. 2010. gadā viņa kļuva par valdes priekšsēdētāju.

LCC juriste Ilvija Pūce tikai ievēlēta EP Spīdzināšanas novēršanas komitejā.

2008. gads

LCC pirmo reizi sagatavoja un iesniedza Eiropas Padomes Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību Konsultatīvajai komitejai alternatīvo jeb ēnu ziņojumu par EP Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību īstenošanu Latvijā. Lai ziņojums atspoguļotu iespējami plašāku dažādu mazākumtautību grupu viedokli, tā sagatavošanas posmā tika organizēti četri reģionālie semināri Daugavpilī, Jelgavā, Ventspilī un Liepājā, tajos piedalījās 36 reģionālo mazākumtautību NVO pārstāvji. Notika arī 10 intervijas ar Rīgā pārstāvēto nacionālo minoritāšu NVO vadītājiem. Ziņojums izdots ar EP un Lielbritānijas vēstniecības Latvijā finansiālu atbalstu.

2006.–2008. gadā sadarbībā ar Čehijas Helsinku komiteju tika īstenots projekts „[Cīnoties ar naida noziegumiem Latvijā un Čehijas Republikā: likumdošana, policijas prakse un NVO loma](#)”. Projektā LCC izdeva vairākas publikācijas, kas saistītas ar naida noziegumiem, to vidū bija Latvijā pirmais un līdz šim vienīgais pētījums „[Naida noziegumu psiholoģiskās sekas — cietušā pieredze un ietekme uz plašāku sabiedrību](#)”. Pētījumā ir aplūkoti jautājumi par naida noziegumu psiholoģisko ietekmi uz cietušajiem, viņu ģimenēm un kopienām. Pētījumu LCC uzdevumā veica Dr. Inta Dzelme, kura intervēja naida noziegumos cietušos, kuri pārstāvēja vizuāli atšķirīgās minoritātes, seksuālās minoritātes (LGBT), kā arī romus.

LCC publicēja pētījumu „[Naida noziegumi Latvijā: likumdošana un policijas prakse](#)”. Tas sniedz pārskatu un analīzi par naida noziegumiem Latvijā, arī likumdošanu un policijas praksi, lai identificētu trūkumus un uzlabotu likumdošanu un policijas kapacitāti naida noziegumu apkarošanā. Pētījumu veica Anhelita Kamenska un Ilze Brands-Kehris.

Īstenojot projektu „Naida noziegumu un neiecietības izpausmju mazināšana Latvijā”, tika izstrādāti dažādi materiāli policijas darbiniekiem naida noziegumu identificēšanai, reģistrācijai un izmeklēšanai, kā arī **pirmie bukleti cietušajiem par to, kas ir naida noziegumi un kā un kur par tiem ziņot.**

Novembrī LCC organizēja starptautisku konferenci „[Cīnoties ar naida noziegumiem: izmeklēšana, apkarošana un novēršana](#)”, kuras mērķis bija iezīmēt efektīvas pieejas, kas vienlaikus gan pievērstu uzmanību naida noziegumos cietušo vajadzībām, gan attīstītu sadarbību starp policiju, NVO un mazākumgrupu kopienām. Konferencē ar savu pieredzi darbā ar naida noziegumiem dalījās policijas pārstāvji no Zviedrijas, Nīderlandes, Somijas un Lielbritānijas. Īpaši tika aktualizēts jautājums par naida noziegumos cietušo pieredzi.

2009. gads

LCC īstenoja projektu „Juridiskā palīdzība patvēruma meklētājiem — priekšnosacījums patvēruma procedūras kvalitātes paaugstināšanai Latvijā”, ko atbalstīja Eiropas Bēgļu fonds. Sadarbojoties ar atbildīgām iestādēm, projektā tika paplašināts darbs patvēruma jomas sakārtošanai Latvijā. Lai gan projektā tika turpināts LCC iepriekšējais darbs patvēruma jomā, **tas ir viens no pirmajiem projektiem Latvijā, kurā bija paredzēta bezmaksas juridiskās palīdzības sniegšana patvēruma meklētājiem.**

Oktobrī LCC organizēja **diskusiju „Ekonomiskās krīzes ietekme uz sociālajām ekonomiskajām tiesībām Latvijā un Eiropā”**.¹³

Gada nogalē LCC darbu sāka juristes Džena Andersone un Kristīne Laganovska.

2009. gada 8. decembrī Ilze Brands-Kehris saņēma Francijas Goda Leģiona ordeni. Goda Leģiona ordenis ir augstākais Francijas valsts apbalvojums.

2010. gads

LCC izstrādāja mācību kursu ciklu par starpkultūru komunikāciju un dažādības vadību „Atšķirīgs klients daudzveidīgā Latvijā”. Divos gados kursā, ko vadīja Sigita Zankovska-Odiņa un Boriss Kolčanovs, piedalījās 158 dalībnieki: valsts institūciju pārstāvji, pašvaldību darbinieki, sociālie darbinieki, medicīnas darbinieki, policisti, arodbiedrību pārstāvji no visas Latvijas.

Ilze Brands-Kehris piedalījās LU Sociālo zinātņu fakultātes (SZF) Sociālo un politisko pētījumu institūta veiktā apjomīgā pētījumā „Cik integrēta ir Latvijas sabiedrība? Sasniegumu, neveiksmju un izaicinājumu audits”¹⁴ (Nila Muižnieka redakcijā), sagatavojot nodaļu „Pilsonība, līdzdalība un pārstāvniecība”.

Ilze Brands-Kehris tika ievēlēta par ES Pamattiesību aģentūras valdes priekšsēdētāju.

2011. gads

Saistībā ar patvēruma meklētāja nepamatotu ilgstošu aizturēšanu ECT konstatēja cilvēktiesību pārkāpumu lietā „Longa Yonkeu pret Latviju”¹⁵, kurā pieteicēju pārstāvēja LCC juriste Džena Andersone. **Tiesa pieteicējam piešķīra kompensāciju par morālo kaitējumu 9000 eiro apmērā.**

¹³ Raksts par diskusiju pieejams: <https://m.juristavards.lv/doc/199182-ekonomiska-krize-ietekme-ne-tikai-socialas-tiesibas/>.

¹⁴ Cik integrēta ir Latvijas sabiedrība? Sasniegumu, neveiksmju un izaicinājumu audits. Red. Nils Muižnieks; LU SZF Sociālo un politisko pētījumu institūts. — Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2010. Pieejams: https://www.szf.lu.lv/fileadmin/user_upload/szf_faili/Petnieciba/sppi/demokratija/Integrac_aud_latv_val_jpg.pdf.

¹⁵ ECT 2011. gada 15. novembra spriedums lietā „Longa Yonkeu pret Latviju”. Pieejams: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-107452%22%5D%7D>.

2011. gadā LCC sāka īstenot Eiropas Bēgļu fonda un ANO komisāra bēgļu jautājumos biroja (UNHCR) finansētos projektus, **nodrošinot patvēruma meklētājiem juridisko palīdzību, kā arī veicinot patvēruma procedūru kvalitātes paaugstināšanos** atbilstīgi Latvijas Republikas Patvēruma likumam, ES un starptautiskajām tiesību normām. UNHCR projektā tika veikts robežkontroles punktu un patvēruma meklētāju aizturēšanas un izmitināšanas vietu monitorings. Tas bija iespējams, jo UNHCR parakstīja sadarbības memorandu ar Valsts robežsardzi. Projektā tika izdota brošūra „Meklējot patvērumu Latvijā. Palīgs patvēruma meklētājiem” angļu, krievu, franču, arābu un gruzīnu valodā.

Projektā „[Soļi uz brīvību. Patvēruma meklētāju aizturēšanas monitorings un alternatīvu aizturēšanai veicināšana Latvijā, Lietuvā, Igaunijā, Slovākijā un Čehijā](#)”, kas norisinājās no 2010. gada līdz 2011. gadam un ko vadīja Svetlana Djačkova, tika aktualizēti alternatīvie risinājumi patvēruma meklētāju aizturēšanai. Projektā tika publicēts [ziņojums par situāciju Latvijā](#), kā arī organizēts seminārs „[Patvēruma meklētāju aizturēšana un alternatīvas aizturēšanai](#)”. Tajā piedalījās Valsts robežsardzes, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes amatpersonas, Daugavpils un Latgales apgabaltiesas tiesneši, Tiesībsarga biroja, kā arī NVO pārstāvji.

Martā LCC piedalījās [pirmajā Eiropas pretrasisma kustības organizētajā situācijas testēšanas nakī](#), kuras mērķis bija pievērst sabiedrības uzmanību rasu un etniskās diskriminācijas riskiem.¹⁶ **Tā bija pirmā reize, kad Latvijā tika izmantots situācijas testēšanas eksperiments, lai tiešā veidā atklātu diskriminācijas gadījumus.**

LCC sagatavoja pārskatu „[Diskriminācijas novēršana Latvijā: no likumdošanas līdz tiesu praksei \(2008–2011\)](#)”. Pārskats par diskriminācijas novēršanas jautājumiem Latvijā no 2008. gada līdz 2011. gadam turpina LCC iesākto darbu, sekojot normatīvā regulējuma, institucionālā ietvara un tiesu prakses attīstībai pretdiskriminācijas jomā.

Decembrī Anhelita Kamenska kļuva par LCC direktori, bijusī LCC vadītāja Ilze Brands-Kehris februārī sāka vadīt EDSO Augstā komisāra nacionālo minoritāšu jautājumos biroju Nīderlandē, Hāgā.

¹⁶ Kopsavilkums pieejams: <https://cilvektiesibas.org.lv/lv/media-materials/situācijas-testēšanas-eksperiments-cina-pret-rasu/>.

2012. gads

Lai pārbaudītu, kā interneta vietnes Latvijā reaģē uz ziņojumiem par naida runu, **LCC pirmo reizi veica naida runas monitoringu internetā**¹⁷. Monitoringa laikā tika analizēti aptuveni 9000 komentāru pie vairāk nekā 45 rakstiem, arī Latvijas sabiedrībā pretrunīgi vērtētos datumos — 16. martā un 9. maijā; no tiem 33 raksti bija latviešu ziņu portālos un 12 rakstu — krievu ziņu portālos. Portāliem tika nosūtīti ziņojumi par vairāk nekā 200 komentāriem, no kuriem lielākā daļa tika dzēsti. Projektu atbalstīja Rīgas dome.

Sadarbībā ar Lietuvas Cilvēktiesību uzraudzības institūtu tika organizēta starptautiskā konference „Eiropas Savienības Pamattiesību harta un pilsoniskās sabiedrības loma pamattiesību veicināšanā”. Konferencē piedalījās ES Pamattiesību aģentūras pārstāvis un pārstāvji no vairākām ES dalībvalstīm: Lielbritānijas, Nīderlandes, Slovēnijas, Grieķijas, Francijas, Lietuvas, Igaunijas, Polijas, Īrijas, Bulgārijas, Rumānijas, Latvijas un Somijas.

LCC darbinieki veica regulāras monitoringa vizītes robežpunktos ar Krievijas Federāciju un Baltkrieviju, starptautiskajā lidostā „Rīga”, pasažieru ostā, aizturēto ārzemnieku izmitināšanas centrā Daugavpilī, patvēruma meklētāju centrā Muceniekos, Valsts robežsardzes pārvaldes nodaļās. No 2012. gada līdz 2015. gadam LCC juristes Elīna Eihmane un Ilze Dubava veica 82 vizītes.

¹⁷ Kopsavilkums pieejams: <https://cilvektiesibas.org.lv/lv/news/internets-un-naida-kurinasana-228/>.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments savā 2012. gada 26. oktobra spriedumā¹⁸, izskatot kāda ieslodzītā sūdzību par prettiesisku ieslodzījuma vietas faktisko rīcību — Latvijas Cilvēktiesību un etnisko studiju centram adresētās vēstules pārbaudi, norādīja:

*„[...] cilvēktiesību institūcijas, tostarp nevalstiskās, ir būtisks mehānisms personas tiesību aizsardzībā. Ne vienmēr cilvēkam ir iespējams algot juristu vai pašam saprast, vai ir noticis viņa cilvēktiesību pārkāpums un kādi ir iespējamie cilvēktiesību aizsardzības mehānismi. [...] **Latvijas Cilvēktiesību un etnisko studiju centrs (šobrīd Latvijas Cilvēktiesību centrs) ir Latvijā labi zināma neatkarīga nevalstiska organizācija, kas nodarbojas ar cilvēktiesību aizsardzības jautājumiem, arī fokusējoties uz ieslodzījuma vietām, un konsultē arī individuālos gadījumos.***

„[...] Senāts atzīst par pamatotu apgabaltiesas secinājumu, ka noticis pieteicēja tiesību uz korespondences neaizskaramību pārkāpums saistībā ar Latvijas Cilvēktiesību un etnisko studiju centram adresētās vēstules pārbaudi.”

LCC turpināja sadarbību ar ES Pamattiesību aģentūru, uzvarot konkursā par četrus gadus ilgu projektu datu vākšanai astoņās pamattiesību jomās: rasisms, ksenofobija; vienlīdzība un nediskriminācija; bērnu tiesības; tiesas pieejamība un noziegumos cietušo tiesības; migrācija, robežas, patvēruma, bēgļu un migrantu integrācija; romu integrācija; informācijas sabiedrība; tiesības uz privāto dzīvi, personas datu aizsardzība (2013–2016).

¹⁸ Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012. gada 26. oktobra spriedums lietā Nr. SKA-501/2012.

2013. gads

Janvārī, februārī un martā LCC novadīja piecus mācību seminārus „Aktīvā Eiropas pilsonība”, kuros vidusskolēniem tika sniegta informācija par Eiropas pilsoņu tiesībām un brīvībām un izmaiņām, kas tiek ieviestas ar Lisabonas līgumu un Eiropas Pamattiesību hartu. Kopumā semināros piedalījās 148 vidusskolēni.

LCC iesaistījās ES finansētā septiņu valstu — Itālijas, Polijas, Francijas, Portugāles, Spānijas, Latvijas, Grieķijas — projektā „Eiropas cietumu observatorija. Ieslodzījuma apstākļi Eiropas Savienībā”, kurā tapa pētījums „[Interesantas iniciatīvas cietumu pārvaldīšanā: no valstu praksēm līdz Eiropas vadlīnijām](#)”.

Septembrī tika organizēta [konference par mazākumtautību konsultatīvo mehānismu līdzdalību lēmumu pieņemšanā](#), kā arī LCC otrā alternatīvā ziņojuma par Vispārējās mazākumtautību tiesību aizsardzības konvencijas izpildi Latvijā prezentācija. Konferencē mērķis bija analizēt valsts un pašvaldības līmeņa sabiedrības integrācijas un mazākumtautību konsultatīvo mehānismu panākumus, problēmas un izaicinājumus.

Septembrī Latvijā divu dienu vizītē ieradās Nobela miera prēmijas laureāts un budistu garīgais līderis Viņa Svētība Dalailama. Anhelita Kamenska piedalījās slēgtā apaļā galda diskusijā ar Latvijas reliģisko draudžu garīgajiem līderiem un akadēmisko aprindu pārstāvjiem.

2014. gads

2013. gadā sāktajā projektā „[NVO rīcībspējas stiprināšana naida kurināšanas ierobežošanai internetā](#)” tika organizēts trīs dienu apmācības kurss jauniešiem „Naida kurināšanas ierobežošana internetā: saturiskie un tehniskie aspekti”. Apmācības mērķis bija stiprināt Latvijas mazākumgrupu un jauniešu NVO kapacitāti naida ierobežošanā, celt spējas identificēt naida runu un attīstīt tehniskās prasmes, lai efektīvi reaģētu uz naida kurināšanu internetā.

Sākot ar 2014. gadu, **LCC mājaslapā tika ieviesta ziņošanas forma, lai konfidenciāli ziņotu par diskrimināciju¹⁹ un naida noziegumiem un naida runu²⁰**. Ziņošanas formas ir pieejamas latviešu, angļu un krievu valodā.

ZIŅOT PAR NAIDA
NOZIEGUMU!

ZIŅOT PAR
DISKRIMINĀCIJU!

¹⁹ Forma pieejama: <https://cilvektiesibas.org.lv/lv/database/report-discrimination/>.

²⁰ Forma pieejama: <https://cilvektiesibas.org.lv/lv/database/report-hate-crime/>.

2014. gada rudenī iesaistoties FRANET, kas ir ES Pamattiesību aģentūras starpdisciplinārs pētniecības tīkls, LCC **turpināja sadarbību ar ES Pamattiesību aģentūru**. Tajā ir iesaistītas ES dalībvalstu līgumslēdzējas organizācijas, kuras pēc aģentūras lūguma, sniedz FRA nepieciešamos datus par pamattiesību jautājumiem, ko izmanto aģentūras salīdzinošas analīzes pētījumiem.

LCC darbinieki Anhelita Kamenska, Sigita Zankovska-Odiņa un Boriss Kolčanovs piedalījās plaša ziņojuma „Cik demokrātiska ir Latvija. Demokrātijas audits 2005–2014” sagatavošanā zinātniskā redaktora Jura Rozenvalda vadībā.²¹ Ziņojumu publicēja LU Sociālo un politisko pētījumu institūts. Anhelita Kamenska sagatavoja divas nodaļas — „Pilsoniskās un politiskās tiesības” un „Civilā kontrole pār spēka struktūrām”, savukārt Sigita Zankovska-Odiņa un Boriss Kolčanovs ir nodaļas „Politiskā nācija un pilsonība” autori.

Novembrī LCC organizēja starptautisku konferenci „Globālie, reģionālie un nacionālie mehānismi spīdzināšanas un nežēlīgas vai pazemojošas izturēšanās novēršanai: dalāmie pieredzē. Eiropas Padomes Spīdzināšanas novēršanas komitejai (CPT) — 25 gadi”. Konferences mērķi bija izvērtēt dažāda līmeņa cilvēktiesību aizsardzības mehānismu ietekmi uz ieslodzījuma vietu un policijas aizturēšanas iestāžu situāciju Latvijā; veicināt izpratni par ANO Konvencijas pret spīdzināšanu papildprotokolu (OPCAT) un nacionālo preventīvo mehānismu modeļiem Eiropā; dalīties pieredzē, kā Baltijas valstīs tiek īstenots neatkarīgs brīvības atņemšanas vietu monitorings nacionālā līmenī; kā arī paaugstināt cietumu un policijas darbinieku zināšanas par CPT standartiem.

Šī bija otrā LCC organizētā konference, kurā tika pievērsta uzmanība OPCAT, jo Latvija tobrīd bija viena no retajām ES dalībvalstīm, kas to nebija ratificējusi.

Konference „Globālie, reģionālie un nacionālie mehānismi spīdzināšanas un nežēlīgas vai pazemojošas izturēšanās novēršanai: dalāmie pieredzē. Eiropas Padomes Spīdzināšanas novēršanas komitejai (CPT) — 25 gadi”

²¹ Cik demokrātiska ir Latvija? Demokrātijas audits, 2005–2014. Zin. red. Juris Rozenvalds. Rīga: LU Sociālo un politisko pētījumu institūts, 2014. Pieejams: https://www.szf.lu.lv/fileadmin/user_upload/szf_faili/Petnieciba/Demokratijas_audits_2014_kopaa.pdf.

LCC organizēja mācību vizīti uz Slovēniju, lai iepazītos ar Slovēnijas nacionālā preventīvā mehānisma (Slovēnijas ombuda un NVO) pieredzi slēgto iestāžu monitoringā. Vizītē piedalījās pārstāves no Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas, Ministru kabineta pārstāves starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās biroja, ieslodzījuma vietu pārvaldes un LCC.

2015. gads

ECT konstatēja cilvēktiesību pārkāpumu saistībā ar patvēruma meklētāja nepamatotu aizturēšanu vēl vienā lietā „[Nassr Allah pret Latviju](#)”²², kurā pieteicēju pārstāvēja LCC juriste Džena Andersone.

No 2013. gada līdz 2015. gadam LCC, īstenojot starptautisku projektu „[Labo prakšu attīstība: Atgriešanas direktīvas efektīvākas ieviešanas veicināšana Latvijā, Lietuvā un Slovākijā](#)”, pievērsās Atgriešanas direktīvas ieviešanai Latvijā. Projekta mērķis bija veicināt tiesiskā regulējuma un prakses atgriešanas jomā atbilstību Atgriešanas direktīvai un starptautiskajiem standartiem. Projektā notika mācību vizītes uz Austriju un Beļģiju, semināri, konference un tika izdotas publikācijas, to vidū „[Trešo valstu valstspiederīgo atgriešana: standarti un to īstenošana Latvijā](#)”.

ANO Bēgļu komisāra biroja finansētajā projektā LCC pirmo reizi pievienojās darbiniece Daugavpilī — juriste Jevgēnija Nerugale, kura sniedza juridisko palīdzību aizturētiem patvēruma meklētājiem Daugavpils aizturēto ārzemnieku izmitināšanas centrā.

LCC veica [romu tēla atspoguļojuma izpēti Latvijas medijos](#) un publicēja pārskatu, kas parāda, cik stereotipiski mediji raksta par romiem, tādā veidā veicinot viņu stereotipizēšanu un aizspriedumu radīšanu.

Sadarbībā ar pētnieku Didzi Bērziņu un muzeja „Ebreji Latvijā” direktoru Ilju Ļenski LCC izdeva publikāciju „[Antisemitisma izpausmes: vēsture un mūsdienas](#)”. Publikācijā autori mēģina atbildēt uz sarežģītiem jautājumiem: kas ir antisemitisms, kādi ir tā raksturīgākie mīti un aizspriedumi un kā tie attīstījušies vēstures gaitā. Publikācijā skarti arī jautājumi par antisemitisma jaunajām formām un par holokausta noliegšanu un antisemitisma izpausmēm šodienas jaunajos plašsaziņas līdzekļos.

²² ECT 2015. gada 21. jūlija spriedums lietā „Nassr Allah pret Latviju”. Pieejams: <https://hudoc.echr.coe.int/rus#%7B%22itemid%22:%5B%22001-156275%22%5D%7D>.

Turpinot aktualizēt naida noziegumu problemātiku un veicinot šādu noziegumu efektīvāku izmeklēšanu Latvijā, 2015. gada 22. oktobrī LCC organizēja starptautisku konferenci „[Daudzveidīgas pieejas naida noziegumu un naida runas ierobežošanā un novēršanā](#)”²³. Ar ievadrunu par naida noziegumu īpašo ietekmi uz cietušajiem un pieejām darbā ar likumpārkāpējiem uzstājās viens no Eiropas vadošajiem pētniekiem Pols Iganski (*Paul Iganski*), Lankasteras Universitātes kriminoloģijas un krimināltiesību profesors. Konferenci plaši apmeklēja tiesību aizsardzības iestāžu un pilsoniskās sabiedrības pārstāvji.

Lankasteras Universitātes kriminoloģijas un krimināltiesību profesors Pols Iganski konferencē „Daudzveidīgas pieejas naida noziegumu un naida runas ierobežošanā un novēršanā”

Konference „Daudzveidīgas pieejas naida noziegumu un naida runas ierobežošanā un novēršanā”

LCC iesniedza savu [ziņojumu ANO Vispārējam periodiskajam pārskatam \(UPR\)](#)²⁴. Latvijas valdības ziņojums tika izskatīts 2016. gada janvārī.

2015. gada novembrī Jekaterina Tumule piedalījās ANO Augstā cilvēktiesību komisāra biroja minoritāšu stažieru programmā. Daļībai programmā ik gadu tiek atlasīti vairāki cilvēktiesību aizstāvji un aktīvisti no visas pasaules.

²³ Konferences ieraksts pieejams: <https://cilvektiesibas.org.lv/lv/news/starptautiska-konference-daudzveidigas-pieejas-nai-346/>.

²⁴ *Latvian Centre for Human Rights Submission to the Universal Periodic Review*. Pieejams: https://cilvektiesibas.org.lv/media/attachments/26/01/2016/lchr_upr24_lva_e_main.pdf.

2016. gads

Aprīlī ar UNHCR finansiālu atbalstu tika organizēts **pirmais mācību seminārs juridiskās palīdzības sniedzējiem patvēruma jomā** „[Juridiskās palīdzības sniegšanas patvēruma meklētājiem aktuālie teorētiskie un praktiskie jautājumi](#)”²⁵. Turpmāk šādi ikgadēji semināri notikuši katru gadu ne tikai Rīgā, bet arī 2023. gadā Daugavpilī un 2024. gadā Rēzeknē.

Latvijas sabiedrībā pieaugot dažādībai, kas bija saistīta gan ar samērā liela patvēruma meklētāju un bēgļu skaita uzņemšanu Latvijā, gan ar pieaugošo ārvalstu studentu skaitu, LCC īstenoja projektu „Sabiedrības līdzdalības veicināšana diskriminācijas un neiecietības novēršanā”. Projektā īpaša uzmanība tika veltīta neiecietībai uz reliģiskās piederības pamata un situācijas apzināšanai par ārvalstu studentu pieredzi un vajadzībām diskriminācijas un (vai) neiecietības samazināšanai. [Intervijas ar imigrantu un minoritāšu grupu pārstāvjiem, kā arī anonīma ārvalstu studentu aptauja](#) iezīmēja problēmas viņu saskarē gan ar diskrimināciju, gan ar naida noziegumiem un naida runu ikdienā.

No 2015. gada līdz 2017. gadam LCC bija iesaistīts starptautiskā projekta „[Gūstot labumu no attīstības \(AMITIE CODE — Capitalizing On DEvelopment\)](#)” īstenošanā. Projekta mērķis bija veicināt lielāku sabiedrības atbalstu un palielināt ES pilsoņu izpratni par tādiem savstarpēji saistītiem aspektiem kā migrācija, cilvēktiesības un attīstība. Latvijā tika organizēti vairāki apmācības semināri „Migrācija, attīstība un cilvēktiesības” sociālajiem darbiniekiem, pedagogiem un jauniešiem.

Lai gan LCC vairs neveica ieslodzījuma vietu monitoringu, LCC turpināja iesaistīties Eiropas Cietumu observatorijas starptautiskā tīkla koordinētos pētniecības projektos, kas saistīti ar ieslodzījuma vietām un brīvības atņemšanas alternatīvām. Kopā ar Valsts probācijas dienestu LCC organizēja vairākus pasākumus. Rīgā tika organizēta konference „[Dažādības aspekti darbā ar dzimumnoziedzniekiem](#)”, kuras mērķis bija attīstīt probācijas dienesta dzimumnoziedznieku lietu un programmu vadītāju pieejas darbā ar dzimumnoziedzniekiem. Savukārt Rēzeknē un Saldū notika konference un seminārs „[Valsts probācijas dienesta īstenojamā funkcija](#)”

Seminārs „Juridiskās palīdzības sniegšanas patvēruma meklētājiem aktuālie teorētiskie un praktiskie jautājumi”

²⁵ Kopsavilkums pieejams: <https://cilvektiesibas.org.lv/lv/news/organizets-seminars-juridiskas-palidzibas-sniegsan-386/>.

kriminālsoda — piespiedu darbs — 10 gadu šķērsgrizumā — izaicinājumi un iespējas". Pasākumā profesionāļi dalījās informācijā par labo praksi, pārrunāja piespiedu darba vēsturisko retrospektīvu, soda piemērošanas un efektivitātes aspektus soda piemērotāju ieskatā; piespiedu darba izpildes organizēšanas prakses analīzi, nākotnes iespējas un izaicinājumus.

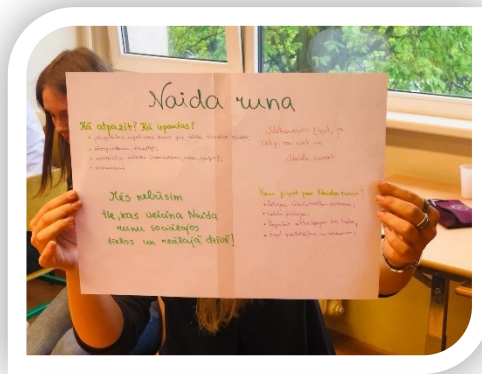
LCC sadarbībā ar Eiropas tīklu pret bezvalstniecību sagatavoja pētījumu par bērniem, kuriem nav nevienas valsts pilsonības²⁶, kurā analizēti galvenie Latvijas bērnu nepilsoņu problēmas iemesli, sekas un iespējamie risinājumi. Pētījumu veica Svetlana Djačkova un Sigita Zankovska-Odiņa.

Anhelita Kamenska ievēlēta par Eiropas Komisijas pret rasismu un neiecietību (ECRI) locekli no Latvijas.

LCC pievienojās jurists Edgars Oļševskis.

2017. gads

LCC kopā ar biedrības „Līdzdalības platforma” ekspertiem un Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta finansiālo atbalstu sāka organizēt skolēniem izglītojošus pasākumus naida runas mazināšanai. Turpmāko **sešu gadu laikā ir izglītoti apmēram 1000 jaunieši un 250 pedagogi, jaunatnes darbinieki un NVO pārstāvji no dažādiem Latvijas reģioniem**. Semināros sniegtas zināšanas par to, kas ir naida runa, kāda ir tās ietekme un sekas un ko katrs var darīt tās novēršanai vai samazināšanai. Semināri organizēti gan skolās ar latviešu mācībvalodu, gan skolās, kas īsteno mazākumtautību izglītības programmas. Projektus vadīja Jekaterina Tumule.

Skolēnu semināri „Saki nē naida runai!”

²⁶ S. Djačkova, S. Zankovska-Odiņa. *Ending Childhood Statelessness: A study on Latvia*, 2015. Pieejams: https://cilvektiesibas.org.lv/media/attachments/30/06/2015/Statelessness_latvia_report.pdf.

LCC publicēja pētījumu „[Naida noziegumi: prakse un problēmas](#)”. Pētījums tapa ES finansētajā projektā „Cīnoties ar naida noziegumiem. Labo prakšu identificēšana krimināllikumu piemērošanas un notiesāšanas nosacījumiem attiecībā uz naida motivētiem noziegumiem Eiropas Savienībā”, kas vienlaikus norisinājās Lielbritānijā, Zviedrijā, Īrijā, Latvijā un Čehijā. Pētījums atspoguļoja attīstību naida noziegumu un naida kurināšanas novēršanas jomā Latvijā laika periodā kopš 2014. gada. Pētījumā pirmo reizi Latvijā intervēti 30 tādi policijas darbinieki, prokurori, tiesneši un zvērinātie advokāti no Rīgas, Liepājas, Jelgavas, Ogres, Valmieras, Tukuma, Cēsīm un Gulbenes, kuriem bijusi pieredze krimināllietās ar naida kurināšanu un naida noziegumiem. Pētījumu veica Anhelita Kamenska un Valsts policijas koledžas lektors Ēriks Treļs.

Lai pārbaudītu, kā globālo sociālo mediju platformas („Facebook”, „Twitter”, „YouTube”) ievēro 2016. gadā gadā noslēgto Eiropas Rīcības kodeksu cīņai pret nelikumīgiem naidīgiem izteikumiem tiešsaistē, LCC pirmo reizi piedalījās Eiropas Komisijas organizētā naida runas monitoringā. Kopš 2017. gada LCC ir t. s. uzticama ziņotāja statuss (*trusted flagger*).

LCC turpināja sadarbību ar ES Pamattiesību aģentūru, uzvarot konkursā par četrus gadus projektu datu vākšanai astoņās pamattiesību jomās: rasisms, ksenofobija; vienlīdzība un nediskriminācija; bērnu tiesības; tiesas pieejamība un noziegumos cietušo tiesības; migrācija, robežas, patvēruma, bēgļu un migrantu integrācija; romu integrācija; informācijas sabiedrība; tiesības uz privāto dzīvi, personas datu aizsardzība; ANO Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām (2017–2022).

2018. gads

LCC sadarbībā ar Igaunijas Cilvēktiesību centru (*Estonian Human Rights Centre*), Lietuvas Cilvēktiesību monitoringa institūtu (*Human Rights Monitoring Institute*), kā arī Lietuvas personu ar invaliditāti asociāciju (*Lithuanian Disability Forum*) īstenoja ES līdzfinansēto projektu „[Policijas un NVO sadarbība cīņā ar naida noziegumiem Igaunijā, Latvijā un Lietuvā](#)”, kas sekmēja sadarbību starp NVO un tiesībsargājošajām iestādēm, veicinot ziņošanu par naida noziegumiem un uzlabojot to izmeklēšanu, kā arī kopumā vairojot cietušo uzticību tiesībsargājošajām iestādēm. Projektā **pirmo reizi Baltijas valstīs īpaša uzmanība tika veltīta naida noziegumu pret cilvēkiem ar invaliditāti izpētei**. Lai veicinātu ziņošanu par naida runu un naida noziegumiem, projektā tika sagatavoti vairāki [informatīvi materiāli](#), to vidū animācijas video plašākai sabiedrībai.

Eiropas Bezvalstnieku tīkla izstrādātā bezvalstnieku indeksa ietvaros LCC sagatavoja plašu informāciju par [Latvijas situāciju nepilsoņu un bezvalstnieku jomā](#)²⁷. Indeks ietver informāciju par to, kā Eiropas valstis aizsargā personas bez pilsonības un kādus pasākumus tās veic, lai samazinātu un novērstu bezvalstniecību. Ik gadu indekss tiek papildināts ar jaunu informāciju.

LCC iesniedza savu [ēnu ziņojumu](#)²⁸ ANO Rasu diskriminācijas izskaušanas komitejai.

2019. gads

LCC **klūst par Eiropadomes bēgļu un izsūtīto personu jautājumos (ECRE) dalīborganizāciju.**

ANO Bēgļu komisāra biroja finansētajā projektā tika izdotas [brošūras par bēgļu un personu ar alternatīvo statusu ģimenes apvienošanās](#) angļu, franču, krievu un arābu valodā. 2017. gadā izdotā brošūra „Ikvienam ir tiesības meklēt patvērumu” ir pieejama 10 valodās.

Tika izstrādāta un īstenota īpaša septiņu nodarbību programma skolēniem „[Droša skolas vide ikvienam](#)”. Programmā piedalījās 24 jaunieši, kuri padziļināti interaktīvās un izglītojošās norisēs, piemēram, caur simulācijas spēlēm, muzeju apmeklējumiem un ekskursijām, dzīvo bibliotēku, apguva dažādas zināšanas un prasmes naida runas un neiecietības samazināšanai.

2020. gads

Covid-19 pandēmijas ierobežojumu laikā LCC turpināja īstenot dažādas norises, arī nodrošināt juridisko palīdzību patvēruma meklētājiem un pārstāvēt viņus tiesā.

ES Pamattiesību aģentūras uzdevumā LCC izveidoja [piecus ziņojumus par Covid-19 ietekmi uz pamattiesībām](#),²⁹ arī par pandēmijas izplatības ierobežošanas pasākumu ietekmi uz konkrētām grupām, piemēram, cilvēkiem, kuri dzīvo aprūpes iestādēs, senioriem, cilvēkiem ar invaliditāti, romiem, kā arī migrantiem, patvēruma meklētājiem un bēgļiem.

²⁷ Bezvalstnieku indeksa dati pieejami: <https://index.statelessness.eu/country/latvia>.

²⁸ *Latvian Centre for Human Rights. Shadow Report to the UN Committee on the Elimination of Racial Discrimination, July 2018.* Pieejams: https://cilvektiesibas.org.lv/media/attachments/17/08/2018/INT_CERD_CSS_LVA_31855_E.pdf.

²⁹ Ziņojumi pieejami: <https://cilvektiesibas.org.lv/lv/news/eiropas-pamattiesibu-agenturas-zinojumi-par-covid--492/>.

2020.–2022. gadā LCC kopā ar biedrību „Līdzdalības platforma” vadīja un ar partneriem no Lietuvas, Igaunijas, Rumānijas, Horvātijas un Bulgārijas īstenoja projektu „Aktīvi Eiropas pilsoņi pret naida runu”. Projektā jauniešiem notika 17 mācību semināri par naida runas mazināšanu projekta valstīs, tajos piedalījās 350 jaunieši, tika publicēts [pētījums par naida runu un eiroskepticismu Eiropā](#), arī [Latvijā](#).

Seminārs „Aktīvi jaunieši pret naida runu”

2021. gads

ECT pieņēma nolēmumu lietā „H. M. M. un citi pret Latviju” par pagaidu neregulējumu saistībā ar 41 Irākas kurdu izcelsmes personu uz Latvijas un Baltkrievijas robežas. Lietā pieteicējus pārstāvēja LCC jurists Edgars Oļševskis. ECT uzdeva Latvijas varasiestādēm nodrošināt pieteicējus ar pārtiku, ūdeni, apģērbu, atbilstīgu medicīnisko aprūpi un, ja iespējams, ar pagaidu pajumti.

Sakarā ar ārkārtas situācijas ieviešanu uz Latvijas un Baltkrievijas robežas 2021. gada augustā nebija iespējams turpināt robežu monitoringu, ko finansiāli vairāku gadu garumā atbalstīja ANO Bēgļu komisāra birojs. Laikā no 2017. gada līdz 2022. gadam LCC jurists Edgars Oļševskis veica vairāk nekā 100 monitoringa vizītes uz robežkontroles punktiem, starptautisko lidostu „Rīga,” Valsts robežsardzes reģionālajām nodaļām un citur.

No 2021. gada līdz 2024. gada martam LCC kopā ar biedrībām „Līdzdalības platforma” un „Make Room Europe” īstenoja EEZ finanšu instrumenta finansēto projektu „[Ceļā uz iecietīgāku sabiedrību — informēšana, izglītošana, atbalsts un sadarbība](#)”, kura mērķis bija stiprināt pilsoniskās sabiedrības spējas identificēt neiecietības un diskriminācijas izpausmes, lai efektīvi reaģētu uz tām un sniegtu cietušajiem atbilstīgu palīdzību.

Projektā tika organizēti 13 informatīvi semināri dažādām mērķgrupām (gandrīz 300 personām, to vidū romiem, ārvalstu studentiem, migrantiem, patvēruma meklētājiem, starptautiskās aizsardzības saņēmējiem, ukraiņu bēgļiem), kā arī sniegta bezmaksas juridiskā palīdzība cietušajiem no diskriminācijas un naida runas un (vai) noziegumiem.

2023. gada 26. janvāra seminārā „Romi par iecietību un pret diskrimināciju!”

2022. gads

Pēc Krievijas uzbrukuma Ukrainai 2022. gada 24. februārī LCC sniedza daudzskaitlīgas konsultācijas bēgļiem no Ukrainas saistībā ar ierašanos Latvijā, dokumentu legalizēšanu, uzturēšanās atļauju noformēšanu un citiem jautājumiem. LCC juristi strādāja dažādās darba grupās saistībā ar Ukrainas civiliedzīvotāju uzņemšanu Latvijā.

LCC turpināja ieviest ANO Bēgļu komisāra biroja finansēto projektu „Juridiskā palīdzība patvēruma meklētājiem Latvijā”. Tika sniegtas juridiskas konsultācijas 129 klientiem no šādām valstīm: Afganistāna, Azerbaidžāna, Bangladeša, Baltkrievija, Brazīlija, Indija, Irāka, Irāna, Gruzija, Gvineja, Kamerūna, Kongo Demokrātiskā Republika, Dienvidāfrika, Kuba, Krievija, Kuveita, Maroka, Nigērija, Palestīna, Pakistāna, Šrilanka, Sīrija, Uzbekistāna un Ukraina. LCC sniedza palīdzību vairākām NVO, arī palīdzot izveidot pieteikumu ECT. Deviņos tiesas procesos LCC pārstāvēja personas, kurām tika liegta piekļuve patvēruma procedūrām. Martā

Administratīvā rajona tiesa pieņēma spriedumu,³⁰ kurā uzlika par pienākumu Valsts robežsardzei pieņemt patvēruma iesniegumus no personām, kuras šķērso Latvijas un Baltkrievijas robežu ārkārtas situācijas laikā. Tiesā pieteicējus pārstāvēja LCC juriste Liliāna Garkalne. Tiesas sprieduma ietekmē Ministru kabinets grozīja 2021. gada 10. augusta rīkojumu Nr. 518 „Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu”, nosakot, ka personu iesniegumi par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu tiek pieņemti oficiālajās robežšķērsošanas vietās, kā arī Valsts robežsardzes Daugavpils pārvaldes Aizturēto ārzemnieku izmitināšanas centrā „Daugavpils”. LCC organizēja arī divus mācību seminārus juridiskās palīdzības sniedzējiem, tajos piedalījās 38 personas.

LCC juriste Jekaterina Tumule sagatavoja un iesniedza **pieteikumu ECT saistībā ar homofobisku naida noziegumu pret profesoru Denisu Hanovu**. Spriedums lietā tika **pasludināts 2024. gada 18. jūlijā**. Tajā ECT atzina Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 3. panta (spīdzināšanas un cietsirdīgas izturēšanās aizliegums) un 8. panta (tiesības uz privāto dzīvi) pārkāpumus kopsakarā ar 14. panta (diskriminācijas aizliegums) pārkāpumu. **Tiesa Denisam Hanovam piešķir kompensāciju par morālo kaitējumu 10 000 eiro apmērā.**³¹

LCC ar „Līdzdalības platformu” īstenoja vairāku dienu NVO kapacitātes stiprināšanas programmu „**Ceļā uz iecietīgāku sabiedrību**”. Programmas mērķis bija stiprināt NVO spēju reaģēt uz diskrimināciju un naida runu un (vai) noziegumiem, kā arī mentoru uzraudzībā īstenot savas iniciatīvas neiecietības samazināšanai. Tajā piedalījās NVO no visiem Latvijas reģioniem.

NVO kapacitātes stiprināšanas seminārs „Ceļā uz iecietīgāku sabiedrību”

³⁰ Administratīvās rajona tiesas 2022. gada 14. marta spriedums lietā Nr. A42-01184-22/42. Pieejams: https://cilvektiesibas.org.lv/media/attachments/08/04/2022/Anonimizets_nolemums_Rezekne-marts2022.pdf.

³¹ ECT 2024. gada 18. jūlija spriedums lietā „Hanovs pret Latviju”. Pieejams: <https://hudoc.echr.coe.int/#%7B%22itemid%22:%5B%22001-235016%22%5D%7D>.

No 2018. gada līdz 2022. gadam LCC, būdams ES Pamattiesību aģentūras (FRA) nacionālais kontaktpunkts, sagatavoja 34 dažāda apjoma ziņojumus, to vidū par pamattiesībām robežu pārvaldībā; par ieslodzījuma vietu apstākļiem; par antirasismu policijas darbā ES; par datubāzi par naida runu pret musulmaņiem un migrantiem; par naida runu internetā pret sievietēm; par datiem par romu iedzīvotājiem; par Covid-19 pandēmijas ierobežojumu ietekmi uz pamattiesībām un atsevišķām iedzīvotāju grupām, ka arī ikgadējos pārskatus astoņās pamattiesību jomās. LCC sadarbojās ar Baltijas Sociālo zinātņu institūtu, kas veica intervijas un sagatavoja Latvijas ziņojumu „Procesuālās garantijas Eiropas apcietināšanas ordera procedūrās”. LCC veica intervijas un sagatavoja ziņojumu „Vispārīgā datu aizsardzības regula: datu aizsardzības iestāžu pieredze”.

Kopumā LCC, kopš 2003. gadā sāka sadarbību ar ES Rasisma monitoringa centru, tā paplašināšanu par ES Pamattiesību aģentūru, kā nacionālais kontaktpunkts ir sagatavojis vairāk par 220 dažāda apjoma ziņojumiem.

2023. gads

LCC uzvarēja tiesas procesā saistībā ar diskriminācijas aizlieguma pārkāpumu pakalpojumu sniegšanas jomā.³² Konkrētajā lietā Ukrainas pilsoni tika atteikti automašīnas pakalpojums tikai tādēļ, ka viņa ir ukraiņiete. [Tiesa cietušajai par morālo kaitējumu piešķīra kompensāciju 1000 eiro apmērā](#). Cietušo lietā pārstāvēja LCC juriste Jekaterina Tumule. Šī ir otrā Latvijas tiesu praksē zināmā lieta, kurā tika atzīts diskriminācijas aizlieguma pārkāpums uz tautības pamata.

Svinot 30 gadu darbības jubileju, LCC sāka īstenot projektu „[Cilvēktiesības Latvijā — pagātne, tagadne, nākotne](#)”. Tas ir līdz šim lielākais LCC projekts, kam piešķirts valsts finansējums. Projektā tika izstrādāta LCC darbības stratēģija, izdoti pārskati par LCC darbu cilvēktiesību jomā 30 gadu griezumā un aktuāliem cilvēktiesību jautājumiem Latvijā pēdējo piecu gadu laikā, skolēniem un pedagogiem organizēti apmācību semināri, kas bija vērsti uz cilvēktiesību izpratnes veidošanu, NVO pārstāvjiem organizēts seminārs par cilvēktiesību aizsardzības mehānismu lomu un praktisku izmantošanu, kā arī konference, kas veltīta LCC un citu Latvijas NVO piensumam cilvēktiesību aizsardzībā Latvijā.

³² Rīgas pilsētas tiesas 2023. gada 28. novembra spriedums lietā Nr. C29353322

Pašreizējie un bijušie LCC darbinieki 2023. gada 3. novembra konferencē „Latvijas Civiltiesību centram 30 gadi: NVO loma civiltiesību attīstībā”: Evita Goša, Ilze Mikulāne, Jevgēnija Nerugale, Raimonds Skuja, Džena Andresone, Sigita Zankovska-Odiņa, Anhelita Kamenska, Ieva Leimane-Veldmeijere, Nils Muižnieks, Dace Meile, Renāte Līne, Indra Strautiņa, Laila Grāvere, Liliāna Garkalne, Jekaterina Tumule, Edgars Oļševskis, Alise Hirša.

Gada nogalē LCC organizēja konferenci „[Ceļā uz iecietīgāku sabiedrību — aktuālie izaicinājumi un risinājumi naida runas un naida noziegumu mazināšanā](#)”. Konference pievērsās tiešsaistes naida runas jautājumiem, naida noziegumos cietušo tiesībām un atbalsta mehānismiem, neiecietības mazināšanai un naida runas prevencijai bērnu un jauniešu vidū.

Konferencē LCC prezentēja 2021.–2023. gada pētījumā „Naida runa Latvijā — tendences un izaicinājumi”³³ Latvijas ziņu portālos un globālajos sociālajos tīklos veiktā [naida runas monitoringa rezultātus](#). Pētījuma mērķis bija aplūkot naida runas izpausmes, tendences un izplatību Latvijā, īpaši interneta vidē. LCC ir identificējis [2414 naida runas gadījumus](#) dažādās interneta vietnēs Latvijas interneta lietotāju veidotajā saturā (vai saistībā ar Latvijas interneta lietotāju veidoto saturu) latviešu un krievu valodās. Lielākā daļa naida runas tika identificēta globālajos sociālajos tīklos „Facebook” („Meta”), „TikTok”, „Twitter” („X”), „YouTube” un „Instagram” — 1607, savukārt Latvijas ziņu portālos tika identificēti 807 naida runas gadījumi. 50 % no visa identificētā naida runas satura bija vērsta pret LGBT+ kopienu. 20 % gadījumu naida runa bija vērsta pret konkrētu tautību, etnisko vai nacionālo izcelsmi, 18 % — ksenofobija, 6 % — rasisms (ādas krāsa), 2 % — pret reliģisko pārliecību, 1 % — naida runa uz dzimuma pamata, bet 3 % — pret citām sociālajām grupām.

³³ Latvijas Cilvēktiesību centrs. Naida runa Latvijā — tendences un izaicinājumi, 2023. Pieejams: https://cilvektiesibas.org.lv/media/attachments/08/05/2024/Naida_runa_petijums_2023final.pdf.

3. NOZĪMĪGĀKO PUBLIKĀCIJU SARAKSTS

Savas darbības laikā LCC, pētot dažādus cilvēktiesību jautājumus un izaicinājumus, meklējot un piedāvājot veidus to pārvarēšanai, ir sagatavojis un izdevis virkni publikāciju. Tostarp LCC ir veicis dažādus pētījumus, izveidojis ziņojumus, mācību palīg līdzekļus un informatīvus materiālus. Publikācijas galvenokārt ir saistītas ar plašākiem pārskatiem par cilvēktiesībām un tādām jomām kā ieslodzījuma vietas un ieslodzīto tiesības, cilvēku ar garīga rakstura traucējumiem tiesības, patvērums un bēgļu tiesības, mazākumtautību integrācija, dažādības veicināšana, diskriminācijas novēršana, naida noziegumi un naida runa. Publikācijas ir tapušas īstenoto projektu laikā un to autori ir gan LCC darbinieki, gan piesaistīti dažādu jomu eksperti.

Publikācijas latviešu valodā ir pieejamas:

<https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/>.

Publikācijas angļu valodā ir pieejamas:

<https://cilvektiesibas.org.lv/en/publications/>.

Publikācijas krievu valodā ir pieejamas:

<https://cilvektiesibas.org.lv/ru/publications/>.

No 1997. gada līdz 2006. gadam LCESC izdeva ikgadēju pārskatu par cilvēktiesībām. No 1998. gada līdz 2005. gadam pārskati tika izdoti trīs valodās: latviešu, angļu un krievu.

Cilvēktiesības Latvijā 1999. gadā. Pieejams:

<https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/cilvektiesibas-latvija-1999-gada/>.

Cilvēktiesības Latvijā 2000. gadā. Pieejams:

<https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/cilvektiesibas-latvija-2000-gada/>.

Cilvēktiesības Latvijā 2001. gadā. Pieejams:

<https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/cilvektiesibas-latvija-2001-gada/>.

Cilvēktiesības Latvijā 2002. gadā. Pieejams:
<https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/cilvektiesibas-latvija-2002-gada/>.

Cilvēktiesības Latvijā 2003. gadā. Pieejams:
<https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/cilvektiesibas-latvija-2003-gada/>.

Cilvēktiesības Latvijā 2004. gadā. Pieejams:
<https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/cilvektiesibas-latvija-2004-gada/>.

SLĒGTĀS IESTĀDES UN IESLODZĪTO TIESĪBAS

Eiropas Spīdzināšanas novēršanas komiteja: vadlīnijas slēgta tipa iestādēm (2000)

Informatīvā brošūra par Eiropas Spīdzināšanas novēršanas komitejas vadlīnijām slēgta tipa iestādēm: cietumiem, policijas izolatoriem, ārvalstnieku aizturēšanas centriem un psihoneiroloģiskajām iestādēm.

Pieejams: <https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/eiropas-spidzinanas-noversanas-komiteja-vadlinij/>.

Rokasgrāmata slēgto iestāžu monitoringa veicējiem (2003)

Rokasgrāmatā sniegta informācija par pastāvošajiem slēgto iestāžu uzraudzības mehānismiem gan starptautiskajā, gan nacionālajā līmenī. Rokasgrāmata pievēršas daudziem praktiskiem monitoringa aspektiem: monitoringa komandas sagatavošanai, pašai monitoringa vizītei, slēgto iestāžu iemītnieku intervēšanas pamatjautājumiem, monitoringa ziņojuma rakstīšanai, individuālo sūdzību dokumentēšanas principiem, starptautiskajiem cilvēktiesību standartiem cietumos, policijā, psihoneiroloģiskajās slimnīcās un sociālās aprūpes iestādēs, kā arī citiem jautājumiem.

Pieejams: <https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/rokasgramata-slegto-iestazu-monitoringa-veicejiem/>.

Monitoringa ziņojums par slēgtajām iestādēm Latvijā (2006)

Pirmais visaptverošais monitoringa ziņojums par slēgtajām iestādēm Latvijā. LCC 102 monitoringa vizītēs apmeklēja 65 slēgtās iestādes.

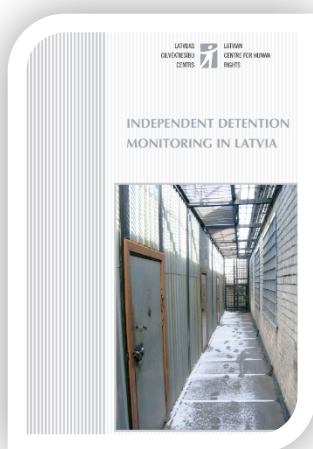
Pieejams:

<https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/monitoringa-zinojums-par-slegtajam-iestadem-latvij/>.

Ziņojums angļu valodā:

Independent detention monitoring in Latvia (2006).

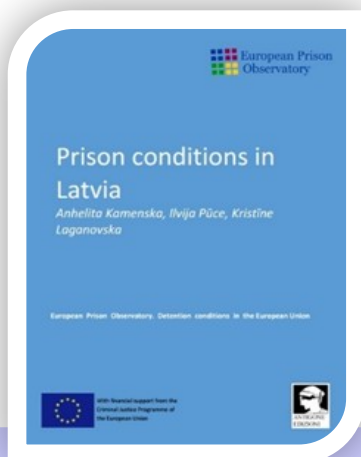
Pieejams:

https://cilvektiesibas.org.lv/site/attachments/30/01/2012/Independent_Detention_Monitoring_in_Latvia.pdf.

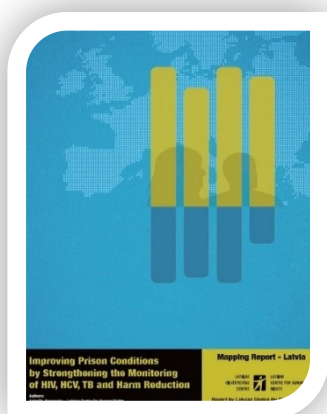
PRISON CONDITIONS IN LATVIA (2013)

Pētījumā saskaņā ar Eiropas cietumu noteikumiem (Eiropas Padomes Ministru komitejas ieteikums Rec(2006)2 dalībvalstīm par Eiropas cietumu noteikumiem, pieņemti 2006. gada 11. janvārī) apkopoti dati par Latvijas ieslodzījuma vietām uz 2013. gadu. Pētījuma autores: Anhelita Kamenska, Kristīne Laganovska, Ilvija Pūce.

Pieejams: <https://cilvektiesibas.org.lv/en/publications/prison-conditions-in-latvia-372/>.

Improving Prison Conditions by Strengthening the Monitoring of HIV, HCV, TB and Harm Reduction. Mapping Report — Latvia

Pētījumā apkopota informācija par situāciju ar infekcijas slimībām (HIV, HC, TB) un ļaunuma mazināšanas pasākumiem septiņās Eiropas valstīs (Grieķijā, Īrijā, Itālijā, Latvijā, Polijā, Portugālē, Spānijā), kā arī monitoringa mehānismi šajās valstīs, arī saistībā ar infekciju monitoringu ieslodzījuma vietās (2017). Pētījumu veica Solvita Olsena un Anhelita Kamenska.

Pieejams: <https://cilvektiesibas.org.lv/en/publications/improving-prison-conditions-by-strengthening-the-m-398/>.

Personu ar garīga rakstura problēmām tiesības

Psihiatrijas pakalpojumu lietotāju vajadzību izvērtējums (2006)

Pētījumā noskaidrots psihiatrijas pakalpojumu lietotāju viedoklis par pašreiz pieejamajiem medicīniskās un sociālās aprūpes pakalpojumiem.

Pieejams: <https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/psihiatrijas-pakalpojumu-lietotaju-vajadzibu-izver/>.

Cilvēktiesības garīgās veselības aprūpē Baltijas valstīs

Politikas dokumentā sniegts ieskats garīgās veselības aprūpes politikas attīstībā visās trijās Baltijas valstīs un rekomendācijas par pāreju uz mazāk ierobežojošu aprūpi, kas pārsvarā orientēta uz sabiedrībā balstītu pakalpojumu sniegšanu un deinstitucionalizāciju.

Pieejams:

<https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/cilvektiesibas-garigas-veselibas-aprupe-baltijas-v/>.

Patvērums, patvēruma meklētāju un bēgļu tiesības

Pētījums par patvēruma meklētāju, bēgļu un personu, kurām piešķirts alternatīvais statuss, piekļuvi izglītībai Latvijā (2011)

Pētījuma mērķis ir apzināt patvēruma meklētāju, bēgļu un alternatīvo statusu ieguvušo personu (mērķgrupu) iespējas, vajadzības un problēmas iegūt izglītību Latvijā. Ziņojumā ir skarti jautājumi par nepilngadīgo un pieaugušo personu piekļuvi dažāda līmeņa izglītības iestādēm.

Pieejams: <https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/petijums-par-patveruma-mekletaju-beglu-un-personu-/>.

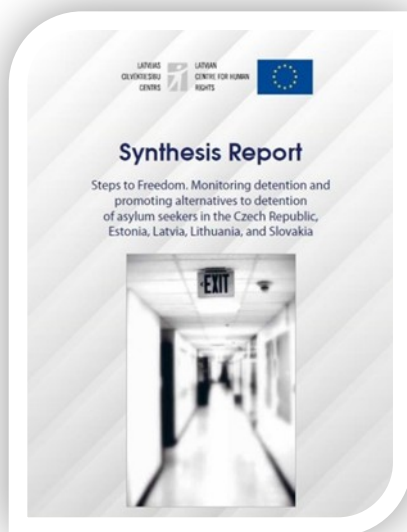
Patvēruma meklētāju aizturēšana un aizturēšanas alternatīvas Latvijā (2011)

Ziņojumā analizēts, cik lielā mērā patvēruma meklētāju aizturēšana Latvijā atbilst nacionālajiem, Eiropas un starptautiskajiem standartiem.

Pieejams:

<https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/patveruma-mekletaju-aizturesana-un-aizturesanas-al/>.

Steps to Freedom. Monitoring detention and promoting alternatives to detention of asylum seekers in the Czech Republic, Estonia, Latvia, Lithuania, and Slovakia

Ziņojuma mērķis ir novērtēt, kā tiek īstenoti ES tiesību akti saistībā ar patvēruma meklētāju, to vidū to patvēruma meklētāju, kuru pieteikumi ir noraidīti, aizturēšanu.

Pieejams: <https://cilvektiesibas.org.lv/en/publications/steps-to-freedom-monitoring-detention-and-promotin-220/>.

Trešo valstu valstspiederīgo atgriešana: standarti un to īstenošana Latvijā (2015)

Ziņojuma mērķis ir izvērtēt Latvijas tiesību normas un to piemērošanas praksi trešo valstu valstspiederīgo atgriešanas jomā atbilstīgi Atgriešanas direktīvai un citiem nacionālajiem, ES un starptautiskajiem standartiem.

Pieejams: <https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/treso-valstu-valstspiederigo-atgriesana-standarti--433/>.

Final Report. Developing good practices: promoting compliance with the Return Directive in Latvia, Lithuania and Slovakia (2015)

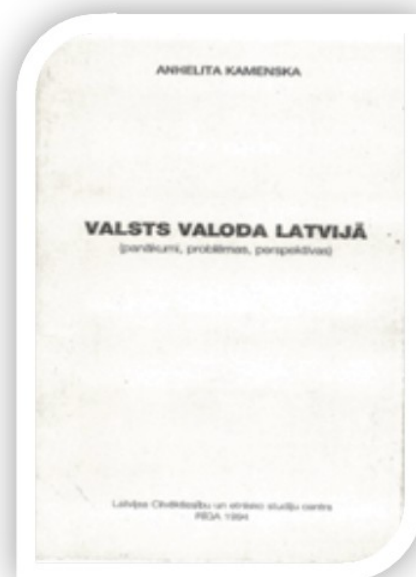
Ziņojuma mērķis ir izvērtēt Latvijas, Lietuvas un Slovākijas tiesisko regulējumu un praksi saskaņā ar ES Atgriešanas direktīvu un starptautiskajiem un Eiropas standartiem saistībā ar atgriešanos. Ziņojumā galvenā uzmanība pievērsta labajai praksei un uzlabojumiem attiecībā uz atgriešanos.

Pieejams: <https://cilvektiesibas.org.lv/en/publications/final-report-developing-good-practices-promoting-c-352/>.

Mazākumtautību tiesības, integrācija, dažādība

levērojot ar valodas politiku saistīto jautājumu aktualitāti un visaptverošu, neatkarīgu pētījumu trūkumu, LCESC izdeva Anhelitas Kamenskas monogrāfiju **„Valsts valodas politika Latvijā: panākumi, problēmas, perspektīvas”** (1994, 1995) latviešu un angļu valodā. Izdevums angļu valodā tika izdots vairākkārt un kalpoja par vērtīgu fona informāciju, veidojot ANO Attīstības aģentūras (UNDP) koordinētu latviešu valodas apguves valsts programmu.

Sabiedrības līdzdalība Rīgas pašvaldības lēmumu pieņemšanā: etniskie aspekti (2004)

Pētījuma mērķis ir izvērtēt, kā sabiedrības informētību un līdzdalību lēmumu pieņemšanā Rīgas pašvaldībā ietekmē iedzīvotāju tautība un valodas lietojums, kā arī citi faktori, ņemot vērā Rīgas multietnisko sastāvu. Pētījumā galvenā uzmanība pievērsta tādiem līdzdalības jautājumiem kā iedzīvotāju iespējas saņemt informāciju un izteikt viedokli par pašvaldības darbu un lēmumiem, kā arī NVO loma iedzīvotāju līdzdalības veicināšanā. Pētījuma autores: Svetlana Djačkova, Indra Strautiņa, Andra Indriksone.

Pieejams: <https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/sabiedrības-līdzdalība-rīgas-pasvaldības-lēmumu-pi/>.

Daudzveidība Latvijas mācību grāmatās

Pētījuma mērķis bija izvērtēt, kā mācību grāmatas atspoguļo multietniskajam skolēnu sastāvam atbilstīgo sabiedrību un sociālo vidi, kurā skolēni dzīvo ikdienā; vai mācību grāmatas piešķir daudzveidībai pozitīvu vērtību, vai jaunpienācēju vai ārpus ES dzīvojošo atspoguļojums ir brīvs no aizspriedumiem un etniskiem stereotipiem. Pētījumu veica Marina Krupņikova.

Pieejams: <https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/daudzveidiba-latvijas-macibu-gramatas/>.

Nacionālo minoritāšu konvencija — Eiropas pieredze Latvijai (2006)

Grāmatā pirmo reizi latviešu valodā apkopota Eiropas valstu pieredze, kas iegūta, īstenojot EP Vispārējo konvenciju par nacionālo minoritāšu aizsardzību. Grāmatā sniegts ieskats Vispārējās konvencijas pamatprincipos un to normu saturā, kuru pieņemšana Latvijas sabiedrībā izraisījusi visplašākās debates. Grāmatas pamatā ir konvencijas uzraudzības institūciju sniegtie vērtējumi par konvencijas ieviešanu valstīs, kuras to līdz šim ratificējušas. Prakse, papildināta ar autoru komentāriem, ļauj labāk izprast standartus, kurus Konsultatīvā komiteja un Ministru komiteja izvirzījušas valstīm konvencijas normu īstenošanā.

Pieejams: <https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/nacionalo-minoritasu-konvencija-eiropas-pieredze-l/>.

[Alternatīvais jeb ēnu ziņojums par Eiropas Padomes Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību īstenošanu Latvijā](#)

Lai veicinātu diskusiju par konvencijas ietekmi uz nacionālo minoritāšu tiesību ievērošanu Latvijā, LCC ir sagatavojis alternatīvo jeb ēnu ziņojumu, kura mērķis ir sniegt ieskatu atsevišķu konvencijas pantu īstenošanā Latvijā. Ēnu ziņojumā nav izvērstā spēkā esošo likumu un citu normatīvo aktu analīze. Papildinot citus ziņojumus, to vidū valsts, galvenais uzsvars likts uz konvencijā noteikto tiesību īstenošanu praksē.

Pieejams:

<https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/alternativalis-jeb-enu-zinojums-par-eiropas-padomes/>.

[Otrais alternatīvais jeb ēnu ziņojums par Eiropas Padomes Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību īstenošanu Latvijā](#)

Otrā alternatīvā jeb ēnu ziņojuma mērķis ir sniegt ieskatu atsevišķu konvencijas pantu īstenošanā Latvijā. Pirmais ziņojums tika publicēts 2008. gadā. Ēnu ziņojumā nav sniegta esošo likumu un citu normatīvo aktu izvērstā analīze. Papildinot citus ziņojumus, to vidū valsts, galvenais uzsvars likts uz konvencijā noteikto tiesību īstenošanu praksē. Ēnu ziņojumā iekļauta informācija, kas attiecas uz konvencijas 3., 4., 6., 10., 11., 12., 14. un 15. pantu un kas aptver laika periodu no 2009. gada līdz 2012. gadam; atsevišķos gadījumos iekļauta informācija arī par attīstību 2013. gadā.

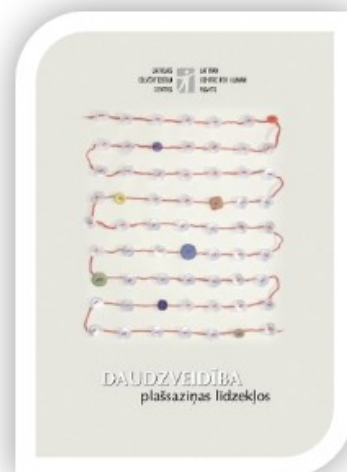
Pieejams: <https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/otrais-alternativalis-jeb-enu-zinojums-par-eiropas-257/>.

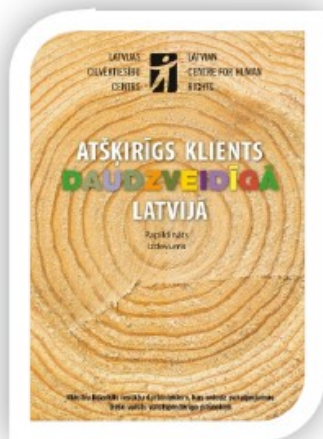
[Daudzveidība plašsaziņas līdzekļos](#) (2006)

Bukletā īpaša uzmanība veltīta daudzveidības pamatiem, kas saistīti ar migrāciju, kura, savukārt, ir cieši saistīta ar etniskajiem, rasu un reliģijas jautājumiem.

Pieejams:

<https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/daudzveidiba-plassazinas-lidzeklos/>.

[Atšķirīgs klients daudzveidīgā Latvijā](#) (2008)

Mācību līdzeklis to iestāžu darbiniekiem, kas sniedz pakalpojumus trešo valstu valstspiederīgo pilsoņiem.

Pieejams:

<https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/atiskirigs-klients-daudzveidiga-latvija/>.

[Atšķirīgs klients daudzveidīgā Latvijā. Papildināts izdevums](#) (2011)

Mācību līdzeklis to iestāžu darbiniekiem, kas sniedz pakalpojumus trešo valstu valstspiederīgo pilsoņiem.

Pieejams: <https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/atiskirigs-klients-daudzveidiga-latvija-papildinats/>.

[Mediji un daudzveidība. Materiāls žurnālistiem un žurnālistikas studentiem](#)

Pieejams:

<https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/mediji-un-daudzveidiba-materials-zurnalistiem-un-z/>.

[Metodiskais materiāls pedagogiem jauniebraukušo skolēnu un viņu ģimeņu iekļaušanās sekmēšanai „Ikviens ir gaidīts skolā!”](#) (2014)

Pieejams: <https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/metodiskais-materials-pedagogiem-jauniebraukuso-sk-288/>.

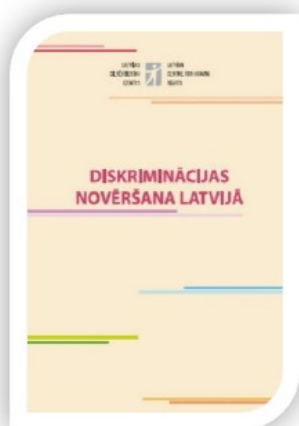
[Romu atspoguļojums Latvijas medijos](#) (2015)

Pieejams: <https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/notiks-diskusija-romu-atspoguļojums-latvijas-medij-331/>.

LCC un Eiropas Bezvalstnieku tīkla (ENS) pētījums par bērniem, kuriem nav nevienas valsts pilsonība, Latvijā (2015)

Pieejams: <https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/lcc-un-eiropas-bezvalstnieku-tikla-ens-petijums-pa-336/>.

Diskriminācijas novēršana

Diskriminācijas novēršana Latvijā (2008)

Brošūra par diskriminācijas novēršanas attīstību Latvijā līdz 2007. gada sākumam.

Pieejams:

<https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/brosura-diskriminacijas-noversana-latvija/>.

Diskriminācijas novēršana Latvijā: no likumdošanas līdz tiesu praksei (2008–2011)

Pārskats par diskriminācijas novēršanas jautājumiem Latvijā no 2008. gada līdz 2011. gadam turpina LCC iesākto darbu, sekojot likumdošanas, institucionālā ietvara un tiesu prakses attīstībai pretdiskriminācijas jomā. 2007. gadā LCC izdeva pārskatu par attīstību pretdiskriminācijas jomā laika posmā no 2005. gada līdz 2007. gadam.

Pieejams:

<https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/diskriminacijas-noversana-latvija-no-likumdosanas-/>.

Statistikas datu izmantošana diskriminācijas pierādīšanai: salīdzinošās judikatūras analīzes veikšana starp dažādām Eiropas Savienības dalībvalstīm (2014)

Pētījuma mērķis ir apzināt pašreizējo tiesisko regulējumu un tā piemērošanu praksē attiecībā uz statistikas datu izmantošanu diskriminācijas pierādīšanai.

Pieejams:

<https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/salidzinosas-judikaturas-analizes-veiksana-starp-d-279/>.

Situācijas testēšanas izmantošana diskriminācijas pierādīšanai: salīdzinošās judikatūras analīzes veikšana starp dažādām Eiropas Savienības dalībvalstīm (2014)

Pētījumā sniegts pārskats par situācijas testēšanu kā potenciālu tiešas diskriminācijas pierādīšanas metodi, lai sekmētu informētību un izpratni un veicinātu metodes izmantošanu Latvijā.

Pieejams:

<https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/salidzinosas-judikaturas-analizes-veiksana-starp-d-278/>.

Naida noziegumu un naida runas novēšana

Naida noziegumu psiholoģiskās sekas — cietušā pieredze un ietekme uz plašāku sabiedrību (2008)

Pētījuma „Naida noziegumu psiholoģiskās sekas — cietušā pieredze un ietekme uz plašāku sabiedrību” mērķis ir izcelt jautājumu par naida noziegumu psiholoģisko ietekmi uz cietušajiem, viņu ģimenēm un kopienām.

Pieejams:

<https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/naida-noziegumu-psihologiskas-sekas-cietusa-piered/>.

Naida noziegumi Latvijā: likumdošana un policijas prakse (2008)

Pētījumā „Naida noziegumi Latvijā: likumdošana un policijas prakse” sniegts pārskats un analīze par naida noziegumiem Latvijā, arī par likumdošanu un policijas praksi, lai identificētu trūkumus un uzlabotu likumdošanu un policijas kapacitāti naida noziegumu apkarošanā.

Pieejams:

<https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/naida-noziegumi-latvija-likumdosana-un-policijas-p/>.

ANTISEMĪTISMA IZPAUSMES: VĒSTURE UN MŪSDIENAS (2015)

Publikācijā autori mēģina atbildēt uz sarežģītiem jautājumiem: kas ir antisemitisms, kādi ir tā raksturīgākie mīti un aizspriedumi un kā tie attīstījušies vēstures gaitā. Publikācijā skarti arī jautājumi par antisemitisma jaunajām formām un par holokausta noliegšanu un antisemitisma izpausmēm šodienas jaunajos plašsaziņas līdzekļos.

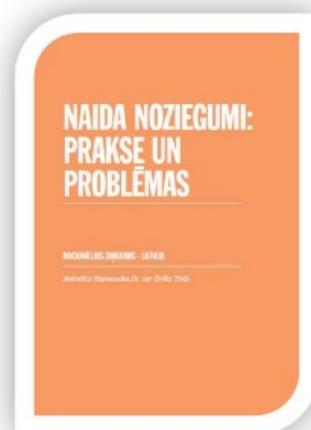
Pieejams: <https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/antisemitisma-izpausmes-vesture-un-musdienas-371/>.

Pētījums „Naida noziegumi: prakse un problēmas” (2017)

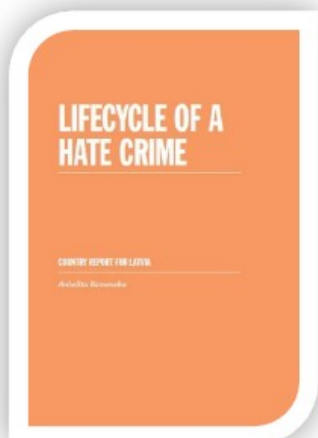
Pētījums atspoguļo attīstību naida noziegumu un naida kurināšanas novēršanas jomā Latvijā laika periodā no 2014. gada. Autori: Anhelita Kamenska, Ēriks Trejš.

Pieejams:

<https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/petijums-naida-noziegumi-prakse-un-problemas-445/>.

Angļu valodā: [Lifecycle of a hate crime.](#)

Pieejams: https://cilvektiesibas.org.lv/media/attachments/01/03/2018/ENG_brosura_internetam.pdf.

Paļīgmateriāls skolotājiem „Saki NĒ naida runai!” (2017)

Paļīgmateriāla mērķis ir sniegt pedagogiem ieskatu, kas ir neiecietība, naida runa un naida noziegumi. Materiālā skaidrots, kā izpaužas neiecietība, naida noziegumi un naida runa, kādu ietekmi un sekas tie atstāj uz indivīdiem un sabiedrību kopumā, kā arī sniedz ieteikumus, kā reaģēt uz šādām izpausmēm. Materiālu var izmantot, gatavojoties sociālo zinību priekšmetu stundām, audzināšanas stundām vai reaģējot uz dažādām situācijām skolā vai ārpus tās.

Pieejams:

<https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/paligmaterials-skolotajiem-saki-ne-naida-runai-439/>.

Hate, Euroscepticism, Citizenship: the Youth Connection. Comparative report on Latvia, Lithuania, Estonia, Croatia, Bulgaria, and Romania

Pētījuma mērķis ir vērst uzmanību uz naida diskursu un prakses analīzi Eiropas un nacionālo valstu standartu, mērķu, daļībnieku, pretdiskriminācijas politikas un labās prakses kontekstā.

Pieejams:

<https://cilvektiesibas.org.lv/en/publications/hate-euroscepticism-citizenship-the-youth-connecti-570/>.

[Naida runa un eiroskepticisms Latvijā. Nacionālais ziņojums \(2022\)](#)

Ziņojumā ir aplūkota sabiedrības attieksme pret dažādām cilvēku grupām, pašreizējie politikas dokumenti neiecietības mazināšanai, tiesiskais regulējums, kas saistīts ar naida runas ierobežošanu. Ziņojumā ir iezīmētas grupas, kuras ir visvairāk pakļautas neiecietībai un naida runai, apkopotas tendences attiecībā uz naida runas izplatību un faktori, kas to ietekmē, iezīmēti galvenie naida runas izplatīšanas kanāli, to vidū tiešsaistes vide, apkopotas galvenās ar eiroskepticismu saistītās tendences Latvijā un eiroskeptiķu diskurss, kas veicina naida runas izplatību. Pētījumu veica Jekaterina Tumule un Aleksandrs Milovs.

Pieejams: <https://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/naida-runa-un-eiroskepticisms-latvija-nacionalais--569/>.

